

Comisia
Europeană

12 despre Europa lecții

Dezvoltare
Economia digitală
Pace
Piața unică
Locuri de muncă
Solidaritate
Cetățeni
Protecție
Împreună
Cresștere economică
Uniunea Europeană
Valori

Opiniile exprimate în acest raport aparțin autorului și nu reflectă neapărat poziția oficială a Comisiei Europene.

Această publicație este disponibilă în format PDF și HTML la adresa: europa.eu/teachers-corner/home_ro

12 lecții despre Europa

Comisia Europeană
Direcția Generală Comunicare
Informarea cetățenilor
1049 Bruxelles
BELGIA

Manuscris actualizat în august 2017

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2018

Print	ISBN 978-92-79-71581-5	doi:10.2775/201	NA-04-17-736-RO-C
PDF	ISBN 978-92-79-71545-7	doi:10.2775/67794	NA-04-17-736-RO-N
HTML	ISBN 978-92-79-71607-2	doi:10.2775/504400	NA-04-17-736-RO-Q

© Uniunea Europeană, 2018

Reutilizarea textului este permisă cu condiția menționării sursei. Politica de reutilizare a Comisiei Europene este reglementată prin Decizia 2011/833/UE (JO L 330, 14.12.2011, p. 39). Pentru orice utilizare sau reproducere a fotografiilor sau a altor materiale care nu intră sub incidența drepturilor de proprietate intelectuală ale UE, trebuie să se solicite direct permisiunea deținătorilor drepturilor de autor.

Cuprins

1	De ce Uniunea Europeană?	2
2	Douăsprezece etape istorice	10
3	Extinderea UE și relațiile cu vecinii	16
4	Cum funcționează UE?	24
5	Cu ce se ocupă UE?	34
6	Piața unică	46
7	Moneda euro	54
8	Investiții și creștere în economia digitală	62
9	Ce înseamnă a fi cetățean european?	68
10	O Europă a libertății, a securității și a justiției	76
11	Rolul UE pe scena mondială	84
12	Care este viitorul Europei?	92
	Date importante din istoria integrării europene	98

CAPITOLUL

1

De ce Uniunea Europeană?

Cooperare
Securitate

Libertate

Solidaritate

Justiție

Pace Valori

Cetățeni

Democrație

Identitate Comun

Împreună

OBIECTIVUL UE ESTE:

- ▶ menținerea și extinderea păcii instaurate între statele sale membre și vecinii săi;
- ▶ crearea cadrului necesar cooperării practice între țările europene;
- ▶ asigurarea securității cetățenilor europeni;
- ▶ promovarea solidarității economice și sociale;
- ▶ păstrarea identității și diversității europene în contextul globalizării;
- ▶ promovarea valorilor europene comune.

I. PACEA

Înainte de a deveni un adevărat obiectiv politic, ideea unei Europe unite nu era decât un vis al filosofilor și al vizionarilor. Victor Hugo, de exemplu, a avansat ideea unor „State Unite ale Europei” pașnice, fiind inspirat de idealurile umaniste. Visul acesta a fost însă spulberat de groaznicele războaie care au devastat continentul în prima jumătate a secolului XX.

O nouă formă de speranță a luat însă naștere din ruinele celui de Al Doilea Război Mondial. Cei care au opus rezistență totalitarismului în timpul războiului erau hotărâți să pună capăt antagonismului și rivalităților internaționale din Europa și să creeze condițiile necesare unei păci durabile. Între 1945 și 1950, câțiva oameni de stat curajoși, printre care Robert Schuman, Konrad Adenauer, Alcide De Gasperi și Winston Churchill, și-au pus în gând să își convingă cetățenii de necesitatea intrării într-o nouă eră, cea a unei organizări structurate a Europei Occidentale, bazată pe interese comune și fondată pe tratate, care ar garanta statul de drept și egalitatea între toate țările membre.

Preluând o idee mai veche a lui Jean Monnet, Robert Schuman, ministru de externe al Franței în acel moment, a propus, la 9 mai 1950, instituirea Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului. Astfel, țările care odinioară se confruntau pe câmpul de luptă decid să plaseze producția de cărbune și de oțel sub responsabilitatea unei autorități supreme comune. Din punct de vedere practic, dar și foarte simbolic, materiile prime care alimentau războiul au fost astfel transformate în instrumente ale păcii și reconcilierii.

Astăzi, este pace între țările Uniunii Europene, în care oamenii trăiesc în societăți democratice, care respectă statul de drept și drepturile fundamentale. În plus, țările din fosta Iugoslavie, care s-au războit recent, în anii '90, s-au alăturat acum Uniunii Europene sau se pregătesc să o facă.

Și totuși, pacea nu este un dat. În timpul crizei economice și sociale recente, Europa a fost martora apariției unor tendințe populiste, extremiste și naționaliste care amenință democrația și procesul de integrare europeană. Multe mișcări sunt sceptice față de instituțiile existente, atât la nivel național, cât și la nivel european. Rămâne de văzut dacă noua creștere economică, bazată pe soluții comune, va reuși să domolească aceste tensiuni.

II. UNIFICAREA CONTINENTULUI EUROPEAN

După căderea Zidului Berlinului în 1989, Uniunea Europeană a fost cea care încurajat reunificarea Germaniei. În 1991, odată cu prăbușirea imperiului sovietic, țările din Europa Centrală și de Est, supuse timp de decenii vitregiilor din spatele „cortinei de fier”, au devenit din nou libere să își aleagă destinul, iar multe dintre acestea au decis că viitorul lor este legat de cel al marii familii a națiunilor democratice din Europa. Opt dintre ele au aderat la UE în 2004, urmate de încă două în 2007, și de Croația în 2013. Și două țări din Mediterana, Cipru și Malta, au devenit membre în 2004.

Procesul de extindere a UE este în continuă desfășurare, șapte țări aflându-se în prezent în diferite etape de pregătire a unei posibile aderări. Cu toate acestea, situația economică dificilă din Europa face ca aderarea acestor țări la UE în viitorul previzibil să fie puțin probabilă.

În același timp, în iunie 2016, în Regatul Unit s-a organizat un referendum, în cadrul căruia majoritatea votanților și-au exprimat dorința de a părăsi Uniunea Europeană.

La 29 martie 2017, Regatul Unit a notificat Consiliului European intenția sa de a părăsi Uniunea Europeană, în conformitate cu prevederile articolului 50 din Tratatul privind Uniunea Europeană. Negocierile dintre UE și Regatul Unit în temeiul articolului 50 au început la 19 iunie 2017.

III. SECURITATEA

În secolul XXI, Europa se confruntă încă cu probleme de securitate considerabile.

În sud, fanatismul religios este în creștere și duce adesea la terorism. Atacurile teroriste din Europa ale așa-numitului „stat islamic” sau „Daesh” au determinat țările UE să își intensifice schimburile de informații și de date operative.

În est, sub conducerea lui Vladimir Putin, Rusia urmează o strategie menită să-i sporească puterea. Anexarea Crimeei de către Rusia, în 2014, și războaiele din estul Ucrainei sunt drame care se desfășoară chiar la porțile Europei. În special țările UE care au trecut prin experiența represiunii de către Uniunea Sovietică sunt cele care așteaptă solidaritate cu Ucraina din partea UE.

Cetățenii se așteaptă ca UE să ia măsuri eficiente pentru a garanta securitatea statelor sale membre. În acest scop, UE trebuie să colaboreze constructiv cu regiunile de dincolo de granițele sale, respectiv țările din Balcani, din Africa de Nord, din Caucaz și din Orientul Mijlociu. De asemenea, UE trebuie să-și apere interesele militare și strategice prin colaborarea cu aliații săi, în special în cadrul NATO, precum și prin dezvoltarea unei veritabile politici europene comune de securitate și de apărare.

Securitatea internă și cea externă reprezintă două fețe ale aceleiași monede. Combaterea terorismului și a crimei organizate necesită o colaborare strânsă între forțele polițienești din toate țările UE. Căutarea de soluții europene comune în domeniile azilului și imigrației reprezintă un punct fierbinte pe agenda UE începând din 2015, în condițiile în care Europa se confruntă cu valuri fără precedent de refugiați care fug din calea războaielor, a dictaturilor sau a foametei.

Crearea unui „spațiu de libertate, securitate și justiție” în UE, în care fiecare cetățean să aibă acces egal la justiție și să fie protejat în mod egal de lege, constituie o nouă provocare la nivel european, necesitând o cooperare strânsă între guvernele naționale. Organisme precum Europol (Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Aplicare a Legii) și Eurojust (care promovează cooperarea între procurori, judecători și ofițeri de poliție din diferite țări membre ale UE) sunt chemate să joace și ele un rol activ.

IV. SOLIDARITATEA ECONOMICĂ ȘI SOCIALĂ

Uniunea Europeană a fost creată pentru a realiza obiective politice, pe care s-a angajat să le îndeplinească prin cooperare economică.

Populația țărilor europene reprezintă un procent tot mai mic din populația mondială. De aceea, statele membre trebuie să se apropie tot mai mult pentru a-și asigura creșterea economică și pentru a se menține competitive în raport cu alte economii dezvoltate. Niciun stat membru al UE nu este suficient de puternic de unul singur pentru a influența deciziile politice privind economia mondială. Pentru a realiza economii de scară și pentru a găsi noi clienți, întreprinderile europene au nevoie de o bază mult mai largă decât propria piață națională, această bază fiind asigurată de piața unică europeană. Pentru a permite unei părți cât mai mari a populației să profite de accesul la această piață europeană de peste 510 milioane de consumatori, UE depune toate eforturile pentru a elimina obstacolele din calea comerțului și caută să degreveze întreprinderile de birocrația inutilă.

Dar acest spațiu de liberă concurență la nivel european trebuie să aibă drept corolar solidaritatea națiunilor europene. Aceasta are beneficii tangibile evidente pentru cetățenii europeni: de exemplu, atunci când cetățenii din unele regiuni ale Europei sunt victime ale inundațiilor sau ale altor calamități naturale, ei primesc asistență de la bugetul UE. „Fondurile structurale”, gestionate de Comisia Europeană, încurajează și suplimentează eforturile depuse de autoritățile naționale și regionale ale țărilor membre ale UE pentru a reduce inegalitățile dintre diversele regiuni europene. Finanțările de la bugetul UE și creditele oferite de Banca Europeană de Investiții sunt alocate pentru a îmbunătăți infrastructura de transporturi (de exemplu, prin extinderea rețelei de autostrăzi și a infrastructurii feroviare de mare viteză), contribuind astfel la un acces mai bun la regiunile periferice și la stimularea schimburilor comerciale transeuropene.

Criza financiară globală din anul 2008 a declanșat cea mai severă recesiune economică din istoria Uniunii Europene. Guvernele și instituțiile UE au fost nevoite să acționeze cu rapiditate pentru a salva un număr de bănci, iar UE a oferit asistență financiară țărilor cel mai grav afectate. Programele de asistență pentru Irlanda, Portugalia, Spania și Cipru au funcționat și, după reforme naționale adesea dificile, aceste țări au reușit să-și ducă la bun sfârșit programele, majoritatea în 2014. Grecia s-a confruntat cu dificultăți mai mari la punerea în aplicare a reformelor structurale necesare în sectorul public, astfel că, în vara anului 2015, au avut loc noi negocieri complicate privind datoria publică a Greciei, care au dus la noi acorduri privind reformele în Grecia.

În pofida situației speciale din Grecia, moneda comună a ajutat la protejarea zonei euro împotriva speculațiilor și a devalorizării în perioada crizei. UE și statele sale membre au făcut un efort concertat de reducere a datoriei publice. Pentru țările europene, marea provocare din anii care vin va fi să iasă din recesiune într-un mod care să ducă la crearea de locuri de muncă durabile, mai ales în domeniul tehnologiilor digitale și ecologice.

Solidaritatea economică și socială este unul dintre obiectivele fundamentale ale Uniunii Europene și ale Comisiei prezidate de Jean-Claude Juncker.

V. IDENTITATEA ȘI DIVERSITATEA EUROPEANĂ ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII

Societățile postindustriale ale Europei devin tot mai complexe. Astfel, deși nivelul de trai al cetățenilor europeni nu a încetat să crească, persistă totuși diferențe semnificative între bogați și săraci. Aceste diferențe pot fi accentuate de factori precum recesiunea economică, relocalizarea industrială, îmbătrânirea populației și probleme legate de finanțele publice. Colaborarea statelor membre ale UE este crucială pentru a face față acestor provocări.

Cooperarea nu presupune însă pierderea identității culturale și lingvistice a țărilor individuale. Dimpotrivă, multe dintre activitățile UE stimulează creșterea economică pe baza elementelor regionale unice și a bogatei diversități de tradiții și de culturi ale Europei – de la gastronomia regională la turism și arte. Tehnologiile digitale vor face ca diversitatea culturală să devină un factor și mai puternic, pe măsură ce distribuirea produselor culturale locale devine tot mai ușoară din punct de vedere tehnic.

12 LECȚII DESPRE EUROPA DE CE UNIUNEA EUROPEANĂ?

© Highwaystarz/Adobe Stock

*Uniți în diversitate: prin cooperare
se obțin rezultate mai bune.*

Șaizeci și cinci de ani de integrare europeană au arătat că UE, în ansamblul său, reprezintă mai mult decât totalitatea statelor sale membre luate separat. Ea exercită o influență economică, socială, tehnologică, comercială și politică mult mai mare decât dacă statele sale membre ar trebui să acționeze individual. Faptul că UE întreprinde acțiuni comune și se exprimă printr-o singură voce reprezintă o valoare adăugată.

Alte puteri globale, precum China și Statele Unite, caută să influențeze regulile economice mondiale. De aceea, pentru statele membre ale UE este mai important ca oricând să se unească și să obțină o „masă critică”, menținându-și astfel influența pe scena mondială. Printre exemplele de moduri în care se realizează acest lucru în practică se numără rolul pe care îl joacă UE în negocierile la nivel internațional cu privire la normele comerciale. Țările UE au convenit multe principii și norme tehnice legate de viața de zi cu zi, care reprezintă un model pentru multe alte părți ale lumii. Astfel de exemple sunt standardele în domeniul sănătății și al siguranței, promovarea resurselor energetice regenerabile, principiul precauției în domeniul siguranței alimentare, aspectele etice ale noilor tehnologii, precum și multe altele. UE rămâne, de asemenea, în prima linie a eforturilor internaționale de combatere a încălzirii globale.

Valorile europene sunt de asemenea vizibile în toată lumea sub forma cooperării pentru dezvoltare și a ajutorului umanitar gestionate de UE.

Vechiul dicton „în unire stă puterea” este așadar mai pertinent ca oricând pentru europenii de astăzi.

VI. VALORILE

UE promovează valorile umaniste și progresiste și face eforturi pentru a se asigura că omenirea este beneficiarul, și nu victima schimbărilor majore care au loc la nivel global. Nevoile cetățenilor nu pot fi satisfăcute doar prin intermediul mecanismelor de piață și nici prin acțiuni unilaterale ale unor țări.

De aceea, UE pledează pentru o viziune a omenirii și un model de societate care sunt susținute de marea majoritate a cetățenilor săi. Europeanii se mândresc cu patrimoniul lor bogat de valori, printre care se numără drepturile omului, solidaritatea socială, libertatea antreprenorială, distribuția echitabilă a avuției, dreptul la un mediu înconjurător protejat, respectarea diversității culturale, lingvistice și religioase și o îmbinare armonioasă a tradiției cu progresul.

În decembrie 2000, la Nisa, a fost proclamată Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, care este obligatorie din punct de vedere juridic. Ea prevede toate drepturile recunoscute în prezent de toate statele membre ale UE și de cetățenii lor. Drepturile și valorile comune creează un sentiment de apartenență la aceeași familie europeană. Un exemplu bun în acest sens îl constituie abolirea pedepsei cu moartea în toate statele membre ale UE.

CAPITOLUL

2

Douăsprezece etape istorice

Obiective

Stabilitate

Progres

Dezvoltare

Uniune

Provocări

Extindere

Istorie

Integrare

Realizări

Apropiere

Comunitate

- ▶ **1951** Instituirea Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO) de către cei șase membri fondatori
- ▶ **1957** Cele șase state semnează Tratatul de la Roma de instituire a Comunității Economice Europene (CEE) și a Comunității Europene a Energiei Atomice (Euratom)
- ▶ **1973** Comunitățile se extind la nouă state membre și introduc politici comune suplimentare
- ▶ **1979** Primele alegeri prin vot direct pentru Parlamentul European
- ▶ **1981** Prima extindere în zona mediteraneeană
- ▶ **1992** Piața unică europeană devine realitate
- ▶ **1993** Tratatul de la Maastricht instituie Uniunea Europeană
- ▶ **2002** Intră în circulație moneda euro
- ▶ **2004** UE are acum 25 de state membre, număr care va crește la 28 până în 2013
- ▶ **2009** Intră în vigoare Tratatul de la Lisabona, care schimbă modul de funcționare a UE
- ▶ **2014** Au loc alegeri europene, cu mai mulți candidați care concurează pentru postul de președinte al Comisiei Europene
- ▶ **2015** Începe întoarcerea treptată la o creștere economică moderată, după 7 ani de criză globală, și consolidarea zonei euro

1. La 9 mai 1950, Declarația Schuman propunea instituirea Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului, care a devenit realitate prin Tratatul de la Paris din 18 aprilie 1951. Acesta a creat o piață comună a cărbunelui și oțelului între cele șase state fondatoare (Belgia, Republica Federală Germania, Franța, Italia, Luxemburg și Țările de Jos). Scopul, în urma celui de Al Doilea Război Mondial, era de a asigura pacea între popoarele europene învingătoare și cele învinse și de a le apropia, facilitându-le colaborarea de pe poziții egale, în cadrul unor instituții comune.
2. La 25 martie 1957, prin Tratatul de la Roma, „cei șase” au hotărât să instituie Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și Comunitatea Economică Europeană. Cea din urmă urmărea construirea unei piețe comune mai extinse, incluzând o gamă largă de bunuri și servicii. Taxele vamale între cele șase state au fost eliminate în totalitate la 1 iulie 1968, iar în decursul anilor '60 au fost create politici comune, în special în domeniile comerțului și agriculturii.
3. Acest proiect a avut un succes atât de mare, încât Danemarca, Irlanda și Regatul Unit au hotărât să se alăture. Prima extindere, de la șase la nouă membri, a avut loc în 1973. În același timp, s-au introdus noi politici sociale și de mediu, iar în 1975 s-a înființat Fondul european de dezvoltare regională.

© European Union

La 9 mai 1950, ministrul francez al afacerilor externe, Robert Schuman, propune pentru prima dată ideile care vor sta la baza construcției europene. 9 mai devine astfel ziua de naștere a Uniunii Europene.

4. Iunie 1979 a reprezentat un decisiv pas înainte, prin organizarea primelor alegeri prin sufragiu direct pentru Parlamentul European. Aceste alegeri se organizează o dată la 5 ani.
5. În 1981, Grecia s-a alăturat Comunităților, urmată de Spania și Portugalia în 1986. Evenimentul a avut loc după căderea dictaturilor din toate aceste trei țări. Această extindere a Comunităților în Europa de Sud a întărit nevoia de punere în aplicare a programelor de ajutor regional.
6. Recesiunea economică mondială de la începutul anilor '80 a adus cu sine un val de „europesimism”. Cu toate acestea, speranța a renăscut în 1985, când Comisia Europeană, sub președinția lui Jacques Delors, a prezentat Cartea albă privind calendarul pentru realizarea pieței unice europene până la 1 ianuarie 1993. Acest țel ambițios a fost inclus în Actul Unic European, semnat în februarie 1986 și intrat în vigoare la 1 iulie 1987.
7. Structura politică a Europei s-a schimbat dramatic odată cu căderea Zidului Berlinului în 1989. Evenimentul a condus la reunificarea Germaniei în octombrie 1990 și la democratizarea țărilor Europei Centrale și de Est, prin eliberarea de sub controlul sovietic. Uniunea Sovietică a încetat să existe în decembrie 1991.

În același timp, statele membre negociau un nou tratat, care a fost adoptat de șefii de stat sau de guvern în decembrie 1991, la Maastricht. Prin adăugarea cooperării interguvernamentale (în domeniul precum politica externă, justiția și afacerile interne) la sistemul comunitar existent, Tratatul de la Maastricht a creat Uniunea Europeană (UE). Tratatul a intrat în vigoare la 1 noiembrie 1993.

8. În 1995, la UE au aderat încă trei țări – Austria, Finlanda și Suedia –, ridicând numărul membrilor acesteia la 15. În acest moment, Europa se confrunța deja cu provocările din ce în ce mai mari ale globalizării. Noile tehnologii și utilizarea tot mai extinsă a internetului contribuiau la modernizarea economiilor, dar, în același timp, creau tensiuni pe plan social și cultural.

În acest timp, UE era angajată în cel mai ambițios proiect al său de până atunci: crearea unei monede unice, care să simplifice viața întreprinderilor, a consumatorilor și a călătorilor. La 1 ianuarie 2002, moneda euro a înlocuit vechile monede din 12 țări ale UE care, împreună, formau acum „zona euro”. Începând din acel moment, euro a devenit una dintre monedele importante ale lumii.

9. La mijlocul anilor '90, au început pregătirile pentru cea mai mare extindere din istoria UE. Și-au depus candidatura șase foste state din blocul sovietic (Bulgaria, Republica Cehă, Ungaria, Polonia, România și Slovacia), cele trei state baltice care făcuseră parte din Uniunea Sovietică (Estonia, Letonia și Lituania), una dintre republicile fostei Iugoslavii (Slovenia), precum și două state mediteraneene (Cipru și Malta).

UE a salutat șansa de a contribui la stabilizarea continentului european și de a extinde beneficiile integrării europene asupra acestor democrații tinere. Negocierile au fost deschise în decembrie 1997, iar 10 dintre țările candidate s-au alăturat UE la 1 mai 2004. Bulgaria și România au urmat în 2007. Croația a aderat în 2013, aducând numărul statelor membre ale UE la 28.

- 10.** Pentru a reuși să facă față provocărilor complexe ale secolului XXI, Uniunea Europeană extinsă avea nevoie de o metodă mai simplă și mai eficientă de adoptare a deciziilor. Noi reguli în acest sens au fost propuse într-un proiect de Constituție europeană, semnat în octombrie 2004, care urma să înlocuiască toate tratatele existente. Acest text a fost însă respins prin referendumuri naționale în 2005, în Franța și în Țările de Jos. Prin urmare, Constituția a fost înlocuită de Tratatul de la Lisabona, care a fost semnat la 13 decembrie 2007 și a intrat în vigoare la 1 decembrie 2009. Acesta modifică tratatele anterioare, fără însă a le înlocui, și introduce majoritatea modificărilor care erau prevăzute în Constituție. Printre altele, tratatul instituie funcția de președinte permanent al Consiliului European și creează postul de Înalt Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate.

© Robert Maass/Corbis

Căderea Zidului Berlinului, în 1989, a condus la dispariția treptată a vechilor linii de demarcație de pe continentul european.

- 11.** Alegerile europene din mai 2014 au marcat o schimbare a practicilor instituționale ale UE, în sensul în care partidele politice au propus candidați pentru postul de președinte al Comisiei Europene. Apoi, Consiliul European a numit în funcție candidatul partidului care a obținut cele mai multe voturi, conform dispozițiilor Tratatului de la Lisabona. Acesta a fost domnul Jean-Claude Juncker, luxemburghez, din partea Partidului Popular European. El a fost aprobat de o largă coaliție proeuropeană din Parlamentul European (PE), care a inclus grupurile socialiștilor și liberalilor.

Alegerile din 2014 au adus cu ele și un avans al partidelor eurosceptice, care au obținut circa 100 de locuri din cele 751 din PE. Acestea votează adesea în opoziție clară față de linia politică majoritară din instituțiile UE, sunt de obicei sceptice față de integrarea europeană și foarte vocale în privința imigrației.

- 12.** În 2008, a avut loc o criză financiară și economică mondială. Acest lucru a dus la instituirea de noi mecanisme ale UE pentru a garanta stabilitatea băncilor, pentru a reduce datoria publică și pentru a coordona politicile economice ale statelor membre, în special ale celor din zona euro. După mai mulți ani, eforturile făcute în direcția reformelor structurale și a îmbunătățirii conturilor publice încep să-și arate roadele, sub forma unei noi creșteri economice.

Politicile economice din zona euro sunt în curs de consolidare, sub conducerea Comisiei și a Consiliului, care dispun acum de instrumente juridice noi ce le permit să pună în aplicare acordurile la care ajung statele membre în vederea asigurării unor finanțe publice sănătoase. Banca Centrală Europeană crește lichiditățile și menține rate foarte scăzute ale dobânzii. De asemenea, UE promovează investițiile noi prin intermediul Fondului său pentru investiții strategice, în special prin parteneriate public-privat.

CAPITOLUL

3

Extinderea UE și relațiile cu vecinii

Cooperare

Familie

Șase

Creștere

Membri

Sprijin

Integrare

Unire

Vecini

Aderare

Democrație

Obligații

- ▶ Uniunea Europeană este deschisă oricărui stat european care îndeplinește criteriile democratice, politice și economice pentru dobândirea calității de membru.
- ▶ Extinderile succesive au crescut numărul statelor membre ale UE de la șase la 28. În 2017, șase țări din Balcani și Turcia erau angajate în negocieri de aderare sau se aflau în diferite stadii de pregătire în vederea unei potențiale aderări.
- ▶ Fiecare tratat care admite un nou membru necesită aprobarea în unanimitate din partea tuturor statelor membre. De asemenea, înainte de fiecare extindere, UE trebuie să-și evalueze capacitatea de a absorbi noi membri, precum și capacitatea instituțiilor sale de a funcționa corespunzător în continuare.
- ▶ Nicio altă țară nu va adera la UE în perioada legislativă 2014-2019, întrucât UE continuă să se concentreze asupra creșterii economice.
- ▶ Politica de vecinătate a UE se confruntă cu provocări nemaîntâlnite de la Războiul Rece: politica rusească ce a culminat, în 2014, cu anexarea Crimeei a creat puternice tensiuni diplomatice și militare. În Orientul Apropiat, actele de teroare ale extremiștilor în Siria și în Irak reprezintă un atac direct la adresa valorilor și a intereselor europene fundamentale. Un exod masiv, de peste un milion de refugiați, din aceste regiuni ridică imense probleme politice și umanitare pe termen lung pentru Europa.

I. CONDIȚIILE PENTRU STATUTUL DE MEMBRU

(a) Cerințele juridice

Integrarea europeană a fost dintotdeauna un proces politic și economic deschis tuturor țărilor europene pregătite să adere la tratate și să preia în întregime legislația UE. Conform Tratatului de la Lisabona (articolul 49), poate solicita aderarea la UE orice stat european care respectă principiile libertății, democrației, statului de drept și respectului pentru drepturile omului și drepturile fundamentale.

(b) „Criteriile de la Copenhaga”

În 1993, în urma cererilor formulate de fostele țări comuniste de a adera la Uniune, Consiliul European a stabilit trei criterii care trebuie îndeplinite de fiecare țară pentru a deveni membră. La momentul aderării, noii membri trebuie să aibă:

- instituții stabile care garantează democrația, statul de drept, drepturile omului și respectarea și protecția minorităților;
- o economie de piață funcțională și capacitatea de a face față presiunii concurențiale și forțelor pieței din cadrul Uniunii;
- capacitatea de a prelua obligațiile de membru, inclusiv sprijinirea obiectivelor Uniunii. Noii membri trebuie să aibă o administrație publică capabilă să aplice și să administreze în practică legislația UE.

(c) Procesul aderării la Uniunea Europeană

Negocierile de aderare se poartă între statul candidat și Comisia Europeană, care reprezintă UE. După încheierea acestora, decizia de a permite unui nou stat să adere la UE se ia unanim de către statele membre, în cadrul Consiliului. Și Parlamentul European trebuie să aprobe aderarea, cu majoritate absolută. Tratatul de aderare trebuie ulterior ratificat de statele membre și de statul candidat, conform procedurilor constituționale ale fiecărei țări.

Pe durata perioadei de negociere, țările candidate primesc de obicei asistență financiară „pentru preaderare” din partea UE, care să le permită să recupereze diferențele din punct de vedere economic. De asemenea, acestea încheie de obicei acorduri „de stabilizare și de asociere” cu UE. Conform acestor acorduri, UE monitorizează în mod direct reformele economice și administrative pe care țările candidate trebuie să le aplice pentru a îndeplini condițiile de aderare la UE.

II. UNIFICAREA UNUI CONTINENT

(a) O uniune de 28

Cu ocazia reuniunii de la Copenhaga din decembrie 2002, Consiliul European a făcut un pas însemnat în istoria integrării europene. Invitând 12 noi state să se alăture, UE nu numai că a crescut din punct de vedere geografic și în ceea ce privește populația, ci a pus și capăt unei rupturi care a scindat continentul încă din 1945. Țările europene private de democrație timp de decenii reușeau, în sfârșit, să revină în familia națiunilor democratice europene. Astfel, în 2004, Republica Cehă, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Polonia, Slovacia și Slovenia, împreună cu insulele mediteraneene Cipru și Malta, au devenit membre ale UE. Bulgaria și România au urmat în 2007. Croația a început procesul de aderare la UE în 2003 și, în cele din urmă, a aderat în 2013.

© Craig — Campbell/Monoboard/Corbis

*„Perla Adriaticii” – orașul Dubrovnik din
Croația, cel mai nou stat membru al UE.*

(b) Negocieri în curs de desfășurare

Turcia, membră a NATO și semnatară a unui acord de asociere de lungă durată cu UE, și-a depus cererea de aderare la Uniunea Europeană în 1987. Poziția geografică și istoria politică ale Turciei au condus la o ezitare îndelungată a UE înainte de a accepta cererea Turciei. Cu toate acestea, negocierile de aderare au început în cele din urmă în octombrie 2005. Unele state ale UE au pus sub semnul întrebării dacă Turcia poate sau ar trebui să devină membru al Uniunii Europene. Ele propun o soluție alternativă constând în încheierea unui „parteneriat privilegiat”. Negocierile au căpătat un nou impuls în 2015, când Turcia a convenit cu UE să ajute la reducerea și la controlarea numărului de solicitanți de azil care trec prin această țară în drum spre UE. UE intenționează să rămână un punct de referință pentru Turcia în ceea ce privește reformele politice și drepturile fundamentale. UE insistă asupra faptului că respectarea acestor valori rămâne o condiție nenegociabilă pentru aderare.

Și statele din Balcanii de Vest, dintre care majoritatea au făcut parte din fosta Iugoslavie, se îndreaptă către UE pentru a-și accelera reconstrucția economică, pentru a-și îmbunătăți relațiile reciproce (grav prejudiciate de războaiele etnice și religioase), precum și pentru a-și consolida instituțiile democratice. UE a acordat statutul de „țară candidată” Albaniei, fostei Republici iugoslave a Macedoniei, Muntenegrului și Serbiei. Bosnia și Herțegovina și-a depus cererea de aderare în 2016. Kosovo (această desemnare nu aduce atingere pozițiilor privind statutul și este conformă cu RCONU 1244/1999, precum și cu Avizul CIJ privind Declarația de independență a Kosovo), care și-a declarat independența în 2008, ar putea să devină țară candidată odată ce se încheie negocierile care au loc cu privire la viitorul său.

Cu Muntenegru și Serbia, au început deja negocierile oficiale în vederea aderării la UE.

Islanda, grav afectată de criza financiară din 2008, a solicitat aderarea la UE în 2009. Negocierile de aderare au fost oprite în 2013, chiar la cererea acestei țări. Opinia publică din Islanda a devenit mai puțin entuziastă cu privire la aderarea la UE după ce economia țării și-a revenit.

În discursul său inaugural din Parlamentul European din 2014, Jean-Claude Juncker a anunțat că, pe durata președinției sale, care se încheie în 2019, nu vor avea loc alte aderări.

III. CÂT DE MARE POATE DEVENI UE?**(a) Frontierele geografice**

Dezbaterea publică privind viitorul UE arată că o mare parte dintre europeni sunt preocupați de cât de mult ar trebui extinse granițele UE. Se mai pune apoi problema a ceea ce constituie mai exact identitatea europeană. Nu există răspunsuri simple la aceste întrebări, mai ales având în vedere faptul că fiecare țară își vede în mod diferit interesele geopolitice și economice. Țările baltice și Polonia au fost favorabile aderării Ucrainei la UE, dar conflictul dintre Ucraina și Rusia, care a culminat cu anexarea Crimeei de către Rusia, a creat tensiuni geopolitice care au făcut ca această opțiune să devină nerealistă. În plus, poziția strategică a Moldovei evidențiază și mai mult tensiunile dintre țările vestice și o Rusie care își manifestă hotărât ambițiile regionale.

Deși Norvegia, Elveția și Liechtenstein îndeplinesc condițiile necesare, ele nu sunt membre ale UE, pentru că opinia publică din aceste țări se opune aderării.

În diferite state membre ale UE, opinia publică este mai mult sau mai puțin divizată în ceea ce privește frontierele finale ale Uniunii Europene. Dacă s-ar aplica exclusiv criteriile geografice, fără a se ține cont de valorile democratice, UE ar putea fi formată – asemeni Consiliului Europei (care nu este un organism al UE) – din 47 de state membre.

Soluția cea mai rezonabilă constă în afirmația că orice țară europeană are dreptul de a solicita aderația la UE dacă are capacitatea de a prelua în întregime legislația UE și dacă este pregătită să adopte moneda euro. Integrarea europeană a reprezentat un proces continuu încă din anii '50, iar orice încercare de a fixa definitiv frontierele UE este contrară acestui proces.

(b) Politica de vecinătate

Extinderile din 2004 și din 2007 au împins frontierele UE spre est și spre sud, ceea ce a dat naștere unor întrebări privind modul în care UE ar trebui să gestioneze relațiile cu noii săi vecini. Stabilitatea și securitatea rămân probleme nerezolvate în vecinătatea sa, iar UE a dorit să evite crearea unor noi linii de separare între teritoriul său și regiunile învecinate. Noi amenințări la adresa securității, precum imigrația ilegală, întreruperea alimentării cu energie, degradarea mediului, crima organizată transfrontalieră și terorismul, sunt problemele cu care UE este nevoită să se confrunte acum în mod intens. Din acest motiv, UE a dezvoltat o nouă politică europeană de vecinătate, prin care își reglementează relațiile cu vecinii din est și sud-est (Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Moldova și Ucraina) și din sud (Algeria, Egipt, Israel, Iordania, Liban, Libia, Maroc, Siria, teritoriile palestinienne ocupate și Tunisia).

Începând din 2004, aproape toate aceste țări au semnat acorduri bilaterale de „parteneriat și cooperare” sau de asociere cu UE, prin care își exprimă angajamentul în favoarea unor valori comune (precum democrația, drepturile omului și statul de drept) și a realizării de progrese către economia de piață, dezvoltarea durabilă și reducerea sărăciei. Cât despre UE, aceasta oferă asistență financiară, tehnică și la nivel macroeconomic, facilitarea accesului la vize și un set de măsuri de impulsie a dezvoltării acestor state.

Însă evoluțiile geopolitice recente au schimbat radical situația.

La est, căderea guvernului autoritar din Ucraina a dus la alegerea, în mai 2014, a unui nou președinte, Petro Poroșenko, mult mai apropiat de valorile occidentale. Acest fapt a dus la semnarea, în septembrie 2014, a unui acord de asociere între Ucraina și UE. Situația economică dificilă și confruntările militare dintre forțele ucrainene și grupurile separatiste sprijinite de Rusia au pus țara într-o situație foarte grea, în care nu este totuși imposibilă consolidarea legăturilor cu UE. În anii 2014 și 2015, UE a acordat Ucrainei asistență financiară în valoare de peste 7 miliarde de euro, fonduri destinate reformelor politice și democratice.

„Primăvara arabă” din 2011 a condus la schimbări semnificative ale situației politice de pe malul sudic al Mediteranei și în Orientul Apropiat. Aceasta a cuprins schimbări de regim în Tunisia și în Maroc, război civil în Siria, haos în Libia după răsturnarea regimului Gaddafi și crearea așa-numitului „stat islamic” sau „Daesh”, care și-a extins controlul asupra unor suprafețe mari din Siria și din Irak prin acțiuni teroriste.

Câteva dintre țările UE fac parte din coaliția militară care combate așa-numitul „stat islamic” sau „Daesh”, în timp ce UE trebuie să gestioneze un puternic influx de migranți provenind din Siria, din Cornul Africii și din Africa Subsahariană, care fug cu toții din calea războiului, a persecuțiilor religioase sau a sărăciei. În 2015, circa 1 milion de oameni au încercat să traverseze Mediterana pornind de pe coasta Libiei sau a Turciei, în bărci puse la dispoziție de traficanți de ființe umane. În fața acestui dezastru umanitar, UE își revizuieste în prezent politica comună în domeniul azilului și imigrației (a se vedea capitolul 10).

12 LECȚII DESPRE EUROPA
EXTINDEREA UE ȘI RELAȚIILE CU VECINII

© jusef/kubesi/Adobe Stock

UE oferă sprijin financiar pentru a contribui la dezvoltarea economiei în țările vecine.

CAPITOLUL

4

Cum funcționează UE?

Consiliu
Comisie

Alegeri

Legi

Tratate

Cetățeni
Vot

Reprezentanți Parlament

Decizii

Acord

Partide

- ▶ Parlamentul European, care reprezintă cetățenii UE, împarte puterea legislativă și bugetară cu Consiliul.
- ▶ Șefii de stat și/sau de guvern se reunesc, în cadrul Consiliului European, pentru a stabili direcția generală a politicii UE și pentru a adopta decizii majore în privința unor aspecte-cheie.
- ▶ Consiliul, alcătuit din miniștri ai statelor membre ale UE, se întrunește frecvent pentru a adopta decizii politice și pentru a elabora acte legislative ale UE.
- ▶ Comisia Europeană, principalul organ executiv, reprezintă interesul comun al Uniunii. Aceasta propune inițiative legislative și controlează punerea corectă în aplicare a politicilor UE.

I. INSTITUȚIILE CU PUTERE DE DECIZIE

Mai mult decât o confederație de state și mai puțin decât un stat federal, Uniunea Europeană este o construcție nouă care nu intră în nicio categorie juridică tradițională. Ea este unică în istorie, iar sistemul său decizional a evoluat continuu în ultimii aproximativ 60 de ani.

Tratatele (care constituie legislația denumită „primară”) stau la baza a numeroase acte legislative (numite „secundare”) care au o incidență directă asupra vieții cotidiene a cetățenilor UE. Legislația secundară constă în special în regulamentele, directivele și recomandările adoptate de instituțiile UE.

Aceste legi, precum și politicile UE în general, sunt rezultatul deciziilor luate de Parlamentul European (care reprezintă cetățenii), de Consiliu (care reprezintă guvernele naționale) și de Comisia Europeană (organul executiv, independent de guvernele statelor membre, garant al interesului colectiv al europenilor). Alte instituții și organisme care au un rol important sunt prezentate în cele ce urmează.

(a) Parlamentul European

Parlamentul European este ales prin vot și reprezintă cetățenii UE. El supervizează activitățile UE și, alături de Consiliu, adoptă legislația UE. Începând cu 1979, membrii Parlamentului European sunt aleși direct, prin vot universal, la fiecare 5 ani.

În 2017, a fost ales ca președinte al Parlamentului European un italian, domnul Antonio Tajani, din partea Partidului Popular European (Creștin Democrat), pentru un mandat de doi ani și jumătate.

© European Union

Parlamentul European – aici, vocea dumneavoastră se poate face auzită.

Numărul de locuri alocat fiecărei țări în Parlamentul European

Austria	18
Belgia	21
Bulgaria	17
Cipru	6
Croația	11
Danemarca	13
Estonia	6
Finlanda	13
Franța	74
Germania	96
Grecia	21
Irlanda	11
Italia	73
Letonia	8
Lituania	11
Luxemburg	6
Malta	6
Polonia	51
Portugalia	21
Regatul Unit	73
Republica Cehă	21
România	32
Slovacia	13
Slovenia	8
Spania	54
Suedia	20
Țările de Jos	26
Ungaria	21
Total	751

Dezbaterile cele mai importante ale Parlamentului sunt organizate în cadrul reuniunilor lunare (cunoscute ca „sesiuni plenare”), la care, în principiu, participă toți deputații. Aceste sesiuni plenare au loc de obicei la Strasbourg, în Franța, iar cele suplimentare au loc la Bruxelles. Lucrările pregătitoare sunt organizate, de obicei, tot la Bruxelles: „Conferința președinților” – respectiv președinții grupurilor politice împreună cu președintele Parlamentului – stabilește ordinea de zi a sesiunilor plenare, iar 20 de comisii parlamentare redactează amendamentele legislative care urmează a fi dezbătute. Activitățile administrative curente ale Parlamentului sunt desfășurate de către Secretariatul General, cu sedii la Luxemburg și la Bruxelles. Fiecare grup politic are, de asemenea, propriul secretariat.

Parlamentul își exercită puterea legislativă în două moduri.

- Prin „**codecizie**”, care constituie **procedura legislativă ordinară**, Parlamentul și Consiliul au responsabilități egale de legiferare în orice domeniu de politică ce necesită un vot cu „majoritate calificată” în Consiliu. După intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, aceste domenii includ aproximativ

95 % din legislația UE. Consiliul și Parlamentul pot ajunge la un acord în urma primei lecturi. Dacă nu s-a ajuns la un acord după două lecturi, propunerea este prezentată unui comitet de conciliere.

- Prin procedura de „**aviz conform**”, Parlamentul trebuie să ratifice acordurile internaționale încheiate de UE (negociate de Comisie), inclusiv orice nou tratat de extindere a Uniunii Europene.

De asemenea, Parlamentul European împarte cu Consiliul responsabilitatea privind adoptarea bugetului UE (propus de Comisia Europeană). Parlamentul poate respinge propunerea de buget, lucru care s-a întâmplat deja de mai multe ori. În acest caz, întreaga procedură bugetară trebuie reîncepută. Prin exercitarea competențelor sale bugetare, Parlamentul exercită o influență considerabilă asupra procesului decizional din UE.

Nu în ultimul rând, trebuie menționat faptul că Parlamentul European este instituția care exercită controlul democratic asupra Uniunii, în special asupra Comisiei Europene.

Parlamentul European este ales o dată la 5 ani. Ultima oară au avut loc alegeri directe (a opta rundă de alegeri directe) între 22 și 25 mai 2014, cu participarea a 42,5 % din cei 380 de milioane de alegători eligibili. Rata de participare a fost aproximativ aceeași cu cea din cursul alegerilor anterioare din 2009.

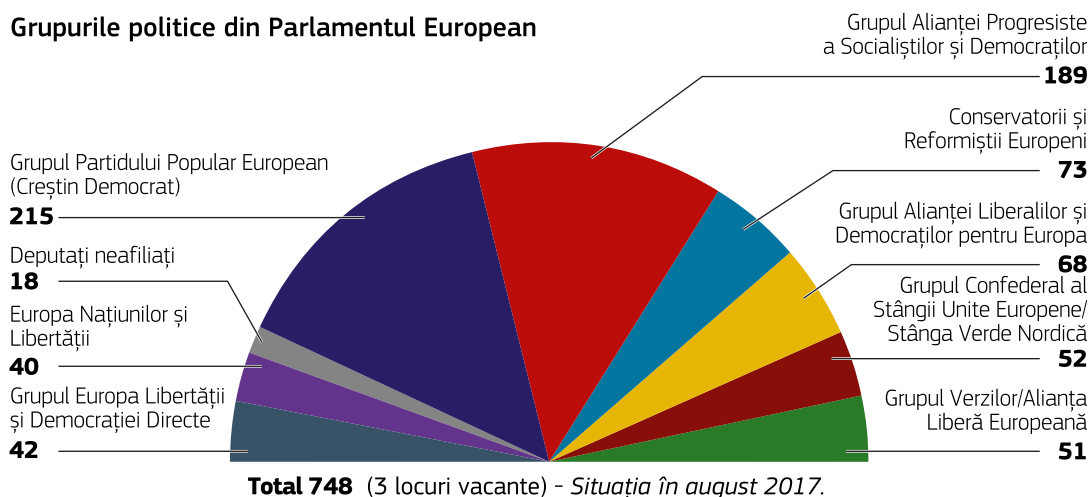
În urma Tratatului de la Lisabona și pentru prima oară în 2014, partidele europene și-au ales fiecare un candidat de top, care a fost candidatul pentru postul de președinte al Comisiei Europene. Partidul Popular European a dobândit cel mai mare număr de locuri, iar Consiliul European a decis cu majoritate calificată să numească în această poziție candidatul acestui partid. Acesta a fost Jean-Claude Juncker, fost prim-ministru al Luxemburgului. În favoarea sa a votat o largă majoritate a deputaților din Parlament (422 de voturi pentru, 250 împotriva și 47 de abțineri).

În continuare, Parlamentul a desfășurat „audieri” cu cei 27 de candidați propuși de statele membre, pentru a le evalua adecvarea pentru postul de membru al Comisiei, înainte de a aproba Comisia în ansamblu.

Parlamentul poate demite Comisia în orice moment, prin adoptarea unei moțiuni de cenzură cu o majoritate de două treimi. De asemenea, Parlamentul supraveghează gestionarea curentă a politicilor UE prin întrebări orale și scrise adresate Comisiei și Consiliului.

Membrii Parlamentului European și membrii parlamentelor naționale ale statelor membre conlucrează adesea strâns. Acest lucru se întâmplă în cadrul partidelor politice și al organismelor specializate care există în acest scop. Începând din 2009, Tratatul UE a definit rolul parlamentelor naționale în cadrul UE. Acestea își pot exprima opinia cu privire la toate actele legislative noi propuse de Comisie, asigurându-se astfel de respectarea principiului subsidiarității. Acest principiu prevede că UE ar trebui să se ocupe de un subiect numai atunci când acțiunea la nivel european este mai eficace decât cea la nivel național sau regional.

Grupurile politice din Parlamentul European

(b) Consiliul European

Consiliul European este instituția politică de vârf a UE. El este format din șefii de stat sau de guvern – președinți și/sau prim-miniștri – ai tuturor statelor membre ale UE, plus președintele Comisiei Europene. Consiliul European se reunește de obicei de patru ori pe an, la Bruxelles. Este condus de un președinte permanent, al cărui rol este de a-i coordona activitatea și de a-i menține continuitatea. Președintele permanent este ales (prin vot cu majoritate calificată) pentru o perioadă de doi ani și jumătate, iar mandatul său poate fi reînnoit o singură dată. Începând de la 1 decembrie 2014, acest post este ocupat de domnul Donald Tusk, fost prim-ministru al Poloniei.

Consiliul European stabilește obiectivele UE și cursul de urmat pentru îndeplinirea acestora. El este principalul promotor al inițiativelor politice ale UE și adoptă decizii cu privire la aspecte controversate în privința cărora Consiliul de Miniștri nu poate ajunge la un consens. De asemenea, Consiliul European abordează probleme internaționale de interes actual prin intermediul „politicii externe și de securitate comună”, care reprezintă un mecanism de coordonare a politicii externe a statelor membre ale UE.

(c) Consiliul

Consiliul (denumit și „Consiliul de Miniștri”) este alcătuit din miniștri ai guvernelor naționale din statele UE. Președinția Consiliului este deținută prin rotație de câte un stat membru, pe o perioadă de 6 luni. La fiecare reuniune a Consiliului participă câte un ministru din fiecare stat membru, în funcție de domeniul înscris pe ordinea de zi. De exemplu: afaceri externe, agricultură, industrie, transport, mediu etc.

Președințiile Consiliului de Miniștri

Anul	ianuarie-iunie	iulie-decembrie
2017	Malta	Estonia
2018	Bulgaria	Austria
2019	România	Finlanda
2020	Croația	Germania
2021	Portugalia	Slovenia

Reuniunile Consiliului de Miniștri ai afacerilor externe sunt prezidate de Înalțul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, care este și vicepreședinte al Comisiei. Federica Mogherini, fost ministru de externe al Italiei, ocupă acest post din noiembrie 2014.

Principala sarcină a Consiliului este de a adopta legile UE. În mod normal, această atribuție este împărțită cu Parlamentul European. De asemenea, Parlamentul European împarte cu Consiliul responsabilitatea privind adoptarea bugetului Uniunii. În plus, Consiliul semnează acordurile internaționale negociate în prealabil de către Comisie.

Deciziile Consiliului se adoptă cu majoritate simplă, cu majoritate calificată sau în unanimitate, în funcție de domeniul abordat.

În domenii esențiale, precum fiscalitatea, orice modificare a tratatelor, lansarea unei noi politici comune sau aderarea unui nou stat la UE, Consiliul trebuie să decidă în unanimitate.

În majoritatea celorlalte cazuri, se folosește majoritatea calificată. Acest lucru înseamnă că o decizie a Consiliului poate fi adoptată numai cu așa-numita „dublă majoritate”. O decizie va fi adoptată dacă în favoarea ei se declară 55 % dintre statele membre (adică 16 dintre cele 28 de țări), reprezentând cel puțin 65 % din populația UE (circa 332 de milioane din cei 510 milioane de cetățeni ai UE).

Când a fost lansată moneda euro, în cadrul Consiliului a fost creat un nou grup, intitulat „Eurogrupul”, la ale cărui reuniuni participă toți miniștrii economiei și finanțelor din cele 19 țări din zona euro.

(d) Comisia Europeană

Comisia este o instituție-cheie a UE. Ea dispune de competența unică de a redacta propuneri pentru noi acte legislative ale UE, pe care le transmite apoi spre dezbateră și adoptare Consiliului și Parlamentului.

Membrii acesteia sunt numiți pe o perioadă de 5 ani, prin acordul comun al statelor membre și cu aprobarea Parlamentului European (conform procedurii descrise mai sus). Comisia este responsabilă în fața Parlamentului, care îi poate cere, printr-o moțiune de cenzură, să demisioneze colectiv.

Comisia Europeană este organul executiv al UE, iar membrii săi trebuie să asculte în mod constant ce doresc cetățenii, așa cum se vede aici, la unul dintre „dialogurile cu cetățenii”.

Există câte un membru al Comisiei („comisar”) pentru fiecare stat membru al UE, inclusiv președintele Comisiei și Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, care ocupă și una dintre funcțiile de vicepreședinte al Comisiei. Comisia actuală, avându-l ca președinte pe Jean-Claude Juncker, și-a început mandatul la 1 noiembrie 2014. Președintele a numit șapte vicepreședinți care să coordoneze activitatea comisarilor și să asigure focalizarea pe domenii prioritare cum ar fi crearea de locuri de muncă și creșterea economică, piața unică digitală, energia și schimbările climatice și uniunea economică și monetară. Pentru a se asigura de faptul că Comisia se concentrează pe marile priorități și respectă principiul subsidiarității, președintele l-a numit pe Frans Timmermans în funcția de prim-vicepreședinte responsabil pentru mai buna reglementare și relațiile instituționale.

Comisia se bucură de o independență considerabilă în exercitarea atribuțiilor sale. Ea reprezintă interesul comun și nu trebuie să primească instrucțiuni de la niciun guvern național. În calitate sa de „gardian al tratatelor”, Comisia trebuie să se asigure de aplicarea în statele membre a regulamentelor și directivelor adoptate de Consiliu și de Parlament. În caz contrar, Comisia poate aduce partea în culpă în fața Curții de Justiție, pentru a o obliga să respecte legislația UE.

În calitate de instituție executivă a UE, Comisia pune în aplicare deciziile luate de Consiliu în domenii precum politica agricolă comună. Ea dispune de largi competențe de gestionare a politicilor comune ale UE, al căror buget îi este încredințat: de exemplu, cercetare și tehnologie, ajutor pentru dezvoltare și dezvoltare regională.

Comisarii sunt asistați de un serviciu civil, ale cărui sedii principale se află la Bruxelles și la Luxemburg. Există, de asemenea, un număr de agenții care îndeplinesc anumite sarcini pentru Comisie, majoritatea acestora fiind amplasate în alte orașe europene.

(e) Curtea de Justiție

Curtea de Justiție a Uniunii Europene, cu sediul la Luxemburg, este formată din câte un judecător din fiecare stat membru, asistați de unsprezece avocați generali. Aceștia sunt numiți de comun acord de guvernele statelor membre pentru o perioadă de 6 ani, care poate fi reînnoită. Independența le este garantată. Rolul Curții de Justiție este să asigure respectarea legislației UE, precum și interpretarea și aplicarea corectă a tratatelor.

(f) Banca Centrală Europeană

Banca Centrală Europeană, cu sediul la Frankfurt, are responsabilitatea de a gestiona moneda euro și politica monetară a Uniunii (a se vedea capitolul 7, „Moneda euro”). Consiliul său de administrație este format din șase directori și din guvernatorii băncilor centrale naționale din cele 19 țări din zona euro. Principalele atribuții ale Băncii Centrale sunt de a menține stabilitatea prețurilor și de a supraveghea băncile din zona euro. Fostul guvernator al Băncii Italiei, Mario Draghi, este președintele Băncii Centrale începând din 2011.

(g) Curtea de Conturi

Curtea de Conturi Europeană, cu sediul la Luxemburg, a fost înființată în 1975. Ea este compusă din câte un membru din fiecare țară a UE, numit pentru o perioadă de 6 ani de comun acord de către statele membre, după consultarea Parlamentului European. Rolul său este de a se asigura de buna gestionare a bugetului Uniunii Europene prin verificarea încasării tuturor veniturilor, precum și a legalității și regularității cheltuielilor.

II. ALTE ORGANISME

(a) Comitetul Economic și Social European

Consiliul și Comisia Europeană consultă Comitetul Economic și Social European (CESE) atunci când iau decizii în anumite domenii politice. Acesta este alcătuit din reprezentanți ai diferitelor grupuri de interes economic și social care alcătuiesc împreună „societatea civilă organizată”, numiți de Consiliu pe o perioadă de 5 ani.

(b) Comitetul Regiunilor

Comitetul Regiunilor (CoR) este format din reprezentanți ai autorităților locale și regionale. Aceștia sunt propuși de statele membre și numiți de către Consiliu pentru un mandat de 5 ani. Consiliul și Comisia

trebuie să consulte Comitetul în probleme de importanță regională; de asemenea, CoR poate emite avize din proprie inițiativă.

(c) Banca Europeană de Investiții

Banca Europeană de Investiții, cu sediul la Luxemburg, acordă credite și garanții care sprijină regiunile mai puțin dezvoltate ale UE și competitivitatea întreprinderilor.

(d) Ombudsmanul European

Ombudsmanul este ales de către Parlamentul European pentru un mandat de 5 ani, care poate fi reînnoit. Rolul său este acela de a investiga plângerile legate de administrația defectuoasă în instituțiile UE. Pot să depună plângeri cetățenii, întreprinderile și rezidenții UE. Din 2013, Ombudsman European este Emily O'Reilly, fost ombudsman al Irlandei.

© belzhoche/Adobe Stock

*Curtea de Justiție garantează respectarea legislației europene.
Între altele, a confirmat interdicția privind discriminarea
împotriva lucrătorilor cu handicap.*

Migrație
Comerț
Cresștere
economică
Piața internă
Economie
Drepturi
Locuri
de muncă
Justiție
Digital
Energie
Investiții
Climă

CAPITOLUL

S

Cu ce se
ocupă UE?

- ▶ Uniunea Europeană acționează într-o serie de domenii politice în care liderii europeni au considerat că acțiunea comună este benefică, printre care piața unică, moneda euro, promovarea creșterii economice, securitatea, justiția și afacerile externe (a se vedea capitolele următoare).
- ▶ Alte domenii de politică includ:
 - politicile de inovare, care promovează utilizarea noilor soluții în domenii cum ar fi clima și protecția mediului înconjurător, cercetarea și energia;
 - politicile de solidaritate (cunoscute de asemenea sub numele de „politici de coeziune”) privind aspecte regionale, agricole și sociale.
- ▶ UE finanțează aceste politici prin intermediul unui buget anual prin care completează și oferă valoare adăugată acțiunilor întreprinse de guvernele naționale. Comparativ cu venitul colectiv al statelor sale membre, UE are un buget redus, care reprezintă cel mult 1,04 % din venitul național brut cumulată al acestora.

I. POLITICILE DE INOVARE

Activitățile Uniunii Europene au un efect direct asupra vieții cotidiene a cetățenilor ei, întrucât abordează multe dintre provocările reale cu care se confruntă societatea: protecția mediului, sănătatea, inovațiile tehnologice, energia etc.

(a) Mediul și dezvoltarea durabilă

Încă din anii '60, oamenii de știință au început să transmită avertismentul că temperatura Pământului este în creștere. La început, liderii politici au fost foarte lenți în reacții, dar, în 1988, Organizația Națiunilor Unite a înființat Grupul interguvernamental privind schimbările climatice (IPCC). Acest grup de experți a reușit să atragă atenția lumii asupra consecințelor potențial dezastruoase ale încălzirii globale cauzate de emisiile de gaze nocive, în special de cele provenite din arderea combustibililor fosili care conțin hidrocarburi.

© Westend61/Gettyimages

UE se află în fruntea activităților de prevenire a schimbărilor climatice și de încurajare a dezvoltării durabile.

În 2008, Uniunea Europeană și-a adus o contribuție importantă la lupta împotriva schimbărilor climatice. Consiliul European a convenit ca, până în 2020, Uniunea Europeană să își reducă emisiile cu cel puțin 20 % comparativ cu nivelurile din 1990, să crească ponderea pe piață a energiei din surse regenerabile la 20 % și să scadă consumul total de energie cu 20 %. În 2014, liderii UE au convenit asupra unei ținte și mai ambițioase: o reducere cu cel puțin 40 % a emisiilor până în 2030, comparativ cu nivelurile din 1990. De asemenea, statele UE au acționat decisiv împreună pentru ca, la Conferința ONU privind schimbările climatice de la Paris din decembrie 2015, să se ajungă la un acord cu caracter obligatoriu între 195 de țări privind limitarea încălzirii globale la maximum 2 °C. Țările cele mai sărace ale lumii au nevoie de asistență financiară pentru a-și reduce emisiile și a se adapta la schimbările climatice. În acest scop, în perioada 2014-2020, UE va contribui cu cel puțin 14 miliarde EUR la Fondul european de dezvoltare. Procesul politic de ratificare a Acordului de la Paris de către UE a fost finalizat la 4 octombrie 2016, când Parlamentul European a aprobat ratificarea, permițând astfel intrarea sa în vigoare.

Statele UE au convenit asupra unor legi cu caracter obligatoriu menite să ducă la reducerea emisiilor nocive în UE. Majoritatea eforturilor se concentrează pe investițiile în noi tehnologii, ceea ce duce, de asemenea, la creșterea economică și la crearea de locuri de muncă. O „schemă de comercializare a certificatelor de emisii” la nivelul UE urmărește să asigure faptul că reducerile necesare de emisii de gaze nocive sunt efectuate în mod eficient.

De asemenea, UE este preocupată de o gamă largă de alte aspecte legate de mediu, care includ poluarea fonică, deșeurile, protejarea habitatelor naturale, gazele de eșapament, substanțele chimice, accidentele industriale și calitatea apei pentru scăldat. UE face, de asemenea, eforturi de prevenire a dezastrelor naturale sau a celor provocate de om, cum ar fi deversările de hidrocarburi sau incendiile forestiere.

UE își ameliorează în mod constant legislația privind protecția sănătății publice. De exemplu, legislația UE privind substanțele chimice a fost revizuită prin înlocuirea normelor individuale anterioare cu un sistem unic cunoscut sub denumirea de REACH – înregistrarea, evaluarea și autorizarea substanțelor chimice. Acest sistem utilizează o bază centrală de date, administrată de Agenția Europeană pentru Produse Chimice, cu sediul la Helsinki. Scopul său este de a preveni contaminarea aerului, a apei, a solului și a imobilelor, de a proteja biodiversitatea și de a îmbunătăți sănătatea și siguranța cetățenilor UE, menținând în același timp competitivitatea industriei europene.

(b) Inovarea tehnologică

Fondatorii Uniunii Europene aveau dreptate să considere că prosperitatea viitoare a Europei va depinde de capacitatea ei de a rămâne un lider mondial în domeniul tehnologic. Ei au înțeles ce avantaje uriașe pot apărea prin reunirea cercetării europene sub o umbrelă comună. Astfel, în 1958, împreună cu Comunitatea Economică Europeană, au înființat Euratom – Comunitatea Europeană a Energiei Atomice. Scopul acesteia era de a facilita exploatarea în comun de către statele membre ale UE, în scopuri pașnice, a energiei nucleare, cu ajutorul unui Centru Comun de Cercetare (*Joint Research Centre* – JRC), care cuprinde mai multe institute de cercetare.

Cu toate acestea, pentru a nu fi surclasată de concurența globală tot mai acerbă, cercetarea europeană a fost nevoită să se diversifice și să elimine barierele dintre programele naționale de cercetare, reunind un număr cât mai mare posibil de oameni de știință și ajutându-i să își aplice descoperirile în sectorul industrial.

Cercetarea comună de la nivelul UE de astăzi a fost concepută pentru a completa programele naționale de cercetare. Ea se concentrează asupra proiectelor care reunesc o serie de laboratoare din mai multe țări ale UE. De asemenea, sprijină cercetarea fundamentală în domenii precum fuziunea termoneucleară controlată – o sursă potențial inepuizabilă de energie pentru secolul XXI. În plus, încurajează cercetarea și dezvoltarea tehnologică în industrii-cheie precum sectorul electronicii și al calculatoarelor, care se confruntă cu o concurență acerbă din afara Europei.

Obiectivul UE este de a cheltui 3 % din PIB-ul său pentru cercetare. Finanțarea cercetării UE se face în principal prin intermediul unei serii de programe-cadru. „Orizont 2020” este cel de al optulea program-cadru pentru cercetare și dezvoltare tehnologică și acoperă perioada 2014-2020. Cea mai mare parte a bugetului de peste 80 de miliarde EUR va finanța domenii precum sănătatea, sectorul alimentar, cel agricol, al tehnologiilor informației și comunicațiilor, al nanoștiințelor, cel energetic, al protecției mediului, al transporturilor, al securității, cel spațial și cel al științelor socioeconomice. Alte programe promovează cooperarea internațională în proiecte avansate de cercetare și oferă cercetătorilor sprijin în activitate și în carieră.

(c) Energia

În prezent, peste jumătate din toate sursele de energie din UE se importă, ceea ce face ca UE să fie cel mai mare importator de energie. Europeanii sunt astfel vulnerabili la întreruperea alimentării sau la explozii ale prețurilor cauzate de crize internaționale. În acest context, UE face eforturi pentru reducerea consumului de combustibili fosili și pentru a inversa tendința de încălzire globală.

Se iau în prezent diferite măsuri în acest scop, precum economisirea energiei prin utilizarea ei într-un mod mai inteligent, dezvoltarea unor surse alternative de energie (în special surse regenerabile de energie) și încurajarea cooperării internaționale. Mai buna izolare a clădirilor este un domeniu-cheie, având în vedere că acestea consumă 40 % din energia din UE și generează 36 % din emisiile nocive, precum gazele cu efect de seră. Cercetarea și dezvoltarea europeană în domeniul energiei se concentrează asupra energiei solare, eoliene, nucleare și provenite din biomasă.

Un alt aspect prioritar al politicii energetice este asigurarea unei mai bune conectivități între rețelele energetice și de transport din întreaga Europă. Aceasta poate duce la o utilizare mai eficientă a energiei, atât din motive tehnice, cât și datorită piețelor comune. Majoritatea proiectelor care beneficiază de sprijin grație Planului de investiții pentru Europa, lansat de președintele Juncker în 2014, promovează energia eficientă, ecologică și din surse regenerabile. Printre ele se numără proiecte de conectare a rețelelor energetice ale Spaniei și Portugaliei cu cea a Franței, precum și conectarea rețelelor din jurul Mării Baltice.

Europa acționează și la nivel internațional, în special în legătură cu Rusia și cu Orientul Apropiat, pentru garantarea continuității alimentării cu energie.

© sergiobol/fotolia

Rețelele energetice trebuie să fie mai bine conectate în întreaga Europă pentru siguranța alimentării cu energie și pentru o utilizare mai eficientă.

II. POLITICILE DE SOLIDARITATE

O bună funcționare a pieței unice (a se vedea capitolul 6) necesită corectarea dezechilibrelor acesteia. Acesta este obiectivul politicilor de solidaritate ale UE, menite să sprijine regiunile subdezvoltate și sectoarele defavorizate ale economiei. UE își aduce contribuția și la restructurarea industriilor grav afectate de creșterea rapidă a concurenței internaționale.

(a) Ajutorul regional și politica de coeziune

În cadrul bugetului UE pentru perioada 2014-2020, politica de coeziune a UE investește 325 de miliarde EUR (sau 34 % din bugetul UE) în statele membre ale UE, în regiunile și orașele acestora, pentru a promova obiectivele de la nivelul UE de a genera creștere și locuri de muncă, precum și de a combate schimbările climatice, dependența energetică și excluziunea socială.

Aceste obiective sunt finanțate din fonduri specifice ale UE, care fie se adaugă la contribuțiile existente ce provin din sectorul privat și din partea administrațiilor naționale și regionale, fie stimulează investițiile din aceste direcții.

- **Fondul european de dezvoltare regională** oferă asistență financiară pentru proiecte de dezvoltare regională și pentru a stimula economia în regiunile rămase în urmă. Aceasta include reconversia zonelor industriale aflate în declin.
- **Fondul social european** este utilizat pentru finanțarea formării și a inserției profesionale. O nouă inițiativă, cu un buget de 6 miliarde EUR, a fost elaborată pentru a ajuta tinerii să intre pe piața muncii în regiunile în care șomajul în rândul tinerilor depășește pragul de 25 %. Finanțarea este destinată cu precădere asigurării unor cursuri de formare relevante pentru tinerii șomeri.
- **Fondul de coeziune** finanțează proiecte privind infrastructura de transport și mediul în țările UE al căror PIB pe cap de locuitor este mai mic de 90 % din media UE.

(b) Politica agricolă comună și politica comună în domeniul pescuitului

Obiectivele politicii agricole comune a UE, astfel cum au fost stipulate în Tratatul de la Roma din 1957, vizau asigurarea un standard de viață decent pentru agricultori, stabilizarea piețelor, aprovizionarea consumatorilor la prețuri rezonabile și modernizarea infrastructurii agricole. Aceste obiective au fost în mare parte îndeplinite. În plus, consumatorii din ziua de azi se bucură de siguranța aprovizionării, iar prețurile produselor agricole sunt menținute la un nivel stabil, protejate de fluctuațiile de pe piața mondială. Politica agricolă comună este finanțată de Fondul european de garantare agricolă și de Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală.

© European Union

Anna din Lublin (Polonia) și-a înființat propria grădiniță, cu ajutor parțial din partea unui proiect destinat femeilor întreprinzătoare susținut prin Fondul social european.

Cu toate acestea, politica agricolă a UE a devenit o victimă a propriului succes. Producția a crescut mai rapid decât consumul, exercitând o presiune considerabilă asupra bugetului UE. Pentru a rezolva această problemă, politica agricolă a trebuit redefinită. Reformele au produs rezultatele așteptate: producția a fost încetinită.

Noul rol al populației agricole este acela de a asigura un anumit nivel al activității economice în fiecare zonă rurală și de a proteja diversitatea și durabilitatea peisajului rural european. Această diversitate, împreună cu relația armonioasă a oamenilor cu natura, recunoscută drept „mod de viață rural”, constituie o parte importantă a identității europene. În plus, agricultura europeană deține un rol important în ceea ce privește combaterea schimbărilor climatice, protecția faunei sălbatice și asigurarea hranei pentru populația mondială.

În plus, există deja programe menite să promoveze și să protejeze denumirile alimentelor și produselor agricole locale și regionale de calitate din UE.

De asemenea, Uniunea Europeană are o politică comună în domeniul pescuitului. Regulile privind gestionarea flotelor de pescuit și conservarea stocurilor de pește se stabilesc la nivel european.

(c) Dimensiunea socială

Scopul politicii sociale a UE este de a corecta inegalitățile cele mai evidente din cadrul societății europene. Fondul social european a fost înființat în 1961 pentru a încuraja crearea de locuri de muncă și pentru a ajuta lucrătorii să treacă de la un gen de ocupație la altul și/sau să se mute dintr-o zonă geografică în alta.

Sprijinul financiar nu este singura metodă prin care UE caută să amelioreze condițiile sociale în Europa. Ajutorul financiar în sine nu ar putea rezolva toate problemele antrenate de recesiunea economică sau de subdezvoltarea regională. Mai presus de orice, efectele dinamice ale creșterii trebuie să încurajeze progresul social. Aceste efecte trebuie încurajate printr-o legislație care să garanteze un set minim, dar consistent de drepturi. Unele dintre aceste drepturi sunt înscrise în tratate, ca de pildă dreptul femeilor și al bărbaților la remunerație egală pentru muncă egală. Altele sunt stabilite prin directive referitoare la protecția lucrătorilor (normele privind sănătatea și siguranța la locul de muncă) și standarde esențiale de siguranță.

Carta UE a drepturilor sociale fundamentale ale lucrătorilor, care a devenit o parte integrantă a Tratatului UE din 1997, stabilește drepturile de care trebuie să se bucure toți lucrătorii din UE: libera circulație; o salarizare echitabilă; condiții mai bune de muncă; protecție socială; dreptul de asociere și de negociere colectivă; dreptul la formare profesională; tratament egal pentru femei și bărbați; informarea, consultarea și participarea lucrătorilor; protecția sănătății și a siguranței la locul de muncă; protecția copiilor, a persoanelor în vârstă și a persoanelor cu handicap.

În acest moment, au loc discuții privind modul în care poate fi organizată protecția socială europeană pe o viitoare piață a muncii tot mai mult influențată de noile tehnologii și de globalizare.

III. BUGETUL UE

Pentru finanțarea politicilor sale, Uniunea Europeană dispune de un buget anual care, în 2017, a depășit 157 de miliarde EUR. Această sumă reprezintă aproximativ 1 % din venitul național brut al tuturor statelor membre luate împreună.

Bugetul este finanțat din așa-numitele „resurse proprii” ale UE. Aceste resurse provin în principal din:

- taxe vamale asupra produselor importate în UE, inclusiv din prelevări pe produse agricole;
- un procent din taxa pe valoarea adăugată (TVA) aplicată bunurilor și serviciilor pe întreg teritoriul UE;
- contribuții din partea statelor membre, proporționale cu puterea economică a fiecărei țări.

Repartizarea cheltuielilor poate fi ilustrată de bugetul pe 2017:

- creștere inteligentă și favorabilă incluziunii: 75 de miliarde EUR, inclusiv sprijinul pentru regiuni și investiții, pentru programe de cercetare și pentru rețelele transeuropene de transport și energetice;
- resurse naturale: 58 de miliarde EUR, fonduri alocate în special pentru agricultură, dezvoltare rurală și mediu;
- securitate și cetățenie: 4 miliarde EUR, de exemplu pentru protecția frontierelor și pentru programul „Erasmus+”;
- „Europa în lume”: 10 miliarde EUR, pentru politica externă și ajutorul pentru dezvoltare;
- cheltuieli administrative: 9 miliarde EUR.

Fiecare buget anual face parte dintr-un ciclu bugetar de 7 ani, cunoscut sub numele de „cadru financiar multianual”. Acesta este elaborat de Comisia Europeană și necesită aprobarea în unanimitate din partea statelor membre și negocieri care să fie urmate de acordul Parlamentului European. Cadrul financiar multianual pentru perioada 2014-2020 a fost adoptat în 2013. Limita generală a cheltuielilor a fost redusă cu aproximativ 3 % în termeni reali în comparație cu perioada precedentă (2007-2013).

Acest plan de cheltuieli urmărește creșterea economică și a numărului de locuri de muncă în Europa, încurajarea agriculturii durabile și ecologizarea Europei. S-au majorat fondurile acordate pentru cercetare și inovare, pentru educație și formare și pentru relații externe. Se vor utiliza fonduri specifice pentru combaterea criminalității și a terorismului, precum și pentru politicile în materie de migrație și azil. Se preconizează că, în perioada 2014-2020, cheltuielile din domeniul mediului vor reprezenta cel puțin 20 % din cheltuielile UE.

Zece priorități pentru Europa

În noiembrie 2014, Comisia Europeană, sub conducerea lui Jean-Claude Juncker, și-a stabilit următoarele 10 priorități:

1. Un nou impuls pentru locuri de muncă, creștere și investiții

6. Un acord de liber schimb rezonabil și echilibrat cu Statele Unite

2. O piață unică digitală conectată

7. Un spațiu al justiției și al drepturilor fundamentale bazat pe încredere reciprocă

3. O uniune a energiei rezilientă și cu o politică privind schimbările climatice orientată spre viitor

8. O nouă politică privind migrația

4. O piață internă mai profundă și mai echitabilă, cu o bază industrială consolidată

9. Un actor mai puternic pe plan mondial

5. O uniune economică și monetară mai profundă și mai echitabilă

10. O Uniune a schimbărilor democratice

Cine ce face? Distribuția responsabilităților între UE și statele membre

Uniunea Europeană este responsabilă individual pentru:

- uniunea vamală
- reglementarea concurenței pe piața unică
- politica monetară a statelor din zona euro
- conservarea resurselor biologice marine în cadrul politicii comune privind pescuitul
- politica comercială comună
- încheierea acordurilor internaționale, atunci când acest lucru este prevăzut de legislația UE

Uniunea Europeană și statele sale membre își împart responsabilitatea pentru:

- piața unică
- aspectele de politică socială prevăzute de Tratatul de la Lisabona
- coeziunea economică și socială
- agricultură și pescuit, cu excepția conservării resurselor biologice marine
- mediul înconjurător
- protecția consumatorilor
- transporturi
- rețelele transeuropene
- energie
- crearea unui spațiu de libertate, securitate și justiție
- problemele de securitate comună în domeniul sănătății publice, astfel cum sunt definite în Tratatul de la Lisabona
- domeniile cercetării și dezvoltării tehnologice și domeniul spațial
- cooperare pentru dezvoltare și ajutor umanitar

Domenii care țin de competența statelor membre, în care UE poate deține un rol de asistent sau de coordonator:

- protecția și îmbunătățirea sănătății umane
- industrie
- cultură
- turism
- educație, formare profesională, tineret și sport
- protecție civilă
- cooperare administrativă

CAPITOLUL

6

Piața unică

Transporturi
Investiții

Mobilitate

Protecție

Sectorul bancar

Libera circulație Drepturi

Acces

Concurență

Sănătate

Echitabil

Posibilități

- ▶ Piața unică reprezintă una dintre cele mai importante realizări ale Uniunii Europene. Au fost eliminate treptat restricțiile privitoare la comerțul și libera concurență dintre statele membre, ceea ce a contribuit la creșterea nivelului de trai.
- ▶ „Cele patru libertăți” constituie baza pieței comune: libera circulație a persoanelor, a mărfurilor, a serviciilor și a capitalurilor.
- ▶ De-a lungul anilor, UE a introdus mai multe politici (privind transporturile, concurența etc.) prin care a dorit să asigure faptul că deschiderea pieței unice aduce beneficii unui număr cât mai mare posibil de întreprinderi și de consumatori.
- ▶ Piața unică nu a devenit încă o economie unică. Unele sectoare (în special serviciile de interes general) rămân încă sub incidența legilor naționale. Libertatea de a furniza servicii este benefică, deoarece stimulează activitatea economică.
- ▶ Criza financiară care a început în 2008 a dus la crearea în UE a unei „uniuni bancare”, cu reguli mai stricte privind protecția depozitelor de economii și supravegherea comună a băncilor la nivel european.

I. REALIZAREA OBIECTIVULUI DIN 1993

(a) Piața comună inițială

Tratatul din 1957 care a pus bazele Comunității Economice Europene a făcut posibilă eliminarea barierelor vamale dintre statele membre și aplicarea unui tarif vamal comun importurilor din țări din afara Comunității. Acest obiectiv a fost îndeplinit la data de 1 iulie 1968.

Cu toate acestea, taxele vamale nu constituie decât un aspect al protecționismului. În anii '70, alte bariere comerciale au apărut în calea realizării depline a pieței comune. Norme tehnice, standarde de sănătate și de siguranță, controlul schimburilor valutare și reglementări naționale în ceea ce privește dreptul de a practica anumite profesii restricționau libera circulație a persoanelor, a mărfurilor și a capitalurilor.

(b) Obiectivul din 1993

În iunie 1985, Comisia, sub președinția lui Jacques Delors, a publicat o carte albă care conținea planuri de eliminare, în cel mult 7 ani, a tuturor barierelor fizice, tehnice și fiscale care restricționau libera circulație în interiorul CEE. Scopul planului a fost de a stimula dezvoltarea comerțului și a activității industriale în cadrul „pieței unice” – o zonă economică unită, de mari dimensiuni, comparabilă cu Statele Unite ale Americii.

Negocierile dintre guvernele statelor membre au condus la un nou tratat – Actul Unic European, care a intrat în vigoare în iulie 1987. Dispozițiile sale prevedeau, printre altele:

- extinderea competențelor CEE în anumite domenii de politică (precum politica socială, cercetarea, mediul);
- instituirea treptată a pieței unice până la sfârșitul anului 1992;
- folosirea mai frecventă a votului cu majoritate în cadrul Consiliului de Miniștri, în vederea simplificării procesului decizional privind piața unică.

II. ETAPELE CONSTRUCȚIEI PIEȚEI UNICE

(a) Barierele fizice

În interiorul Uniunii Europene, toate controalele la frontieră privind mărfurile, precum și controlul vamal al persoanelor au fost eliminate, dar forțele de poliție continuă să desfășoare controale aleatorii în cadrul acțiunilor de combatere a infracționalității și a traficului de droguri.

În iunie 1985, cinci dintre cele 10 state membre au semnat Acordul Schengen, prin care forțele naționale de poliție se angajează să coopereze, și au instituit o politică comună în domeniul azilului și al vizelor. Astfel a devenit posibilă eliminarea totală a controalelor asupra persoanelor la frontierele dintre statele Schengen (a se vedea capitolul 10: „O Europă a libertății, a securității și a justiției”). În prezent, zona Schengen este alcătuită din 26 de state europene, inclusiv patru care nu sunt membre ale Uniunii Europene (Islanda, Liechtenstein, Norvegia și Elveția).

(b) Barierele tehnice

Statele membre ale UE și-au recunoscut reciproc normele interne cu privire la vânzarea majorității tipurilor de mărfuri. După faimoasa hotărâre din cauza „Cassis de Dijon” a Curții de Justiție a Uniunii Europene din 1979, orice produs fabricat și vândut în mod legal într-un stat membru poate fi introdus pe piața celorlalte state membre.

În ceea ce privește serviciile, statele UE își recunosc sau își coordonează reciproc normele interne prin care permit practicarea unor profesii din domeniul dreptului, al medicinei, al turismului, cel bancar și al asigurărilor. Totuși, libera circulație a persoanelor este un obiectiv încă departe de a fi atins. În pofida Directivei din 2005 privind recunoașterea calificărilor profesionale, încă există obstacole în calea persoanelor care doresc să se stabilească sau să profeseze într-un alt stat membru al UE. Cu toate acestea, persoanele calificate (fie că este vorba de doctori, constructori sau instalatori) obțin tot mai frecvent dreptul de a-și practica profesia pe întreg teritoriul Uniunii Europene.

Comisia Europeană a luat măsuri pentru a favoriza mobilitatea lucrătorilor, în special în ceea ce privește asigurarea recunoașterii în toate statele membre a diplomelor și a calificărilor în diferite meserii.

Unii oameni lucrează temporar într-o altă țară din UE, de exemplu dacă o întreprindere de construcții are un proiect într-un alt stat din UE decât cel în care își are sediul. Normele UE prevăd că, într-un asemenea caz, condițiile de muncă ale „lucrătorilor detașați” trebuie să fie la același nivel cu cele ale lucrătorilor din țara în care este efectuată munca.

(c) Barierele fiscale

Barierele fiscale au fost reduse prin armonizarea parțială a cotelor naționale de TVA. Statele membre au convenit norme și cote minime comune pentru a evita denaturarea concurenței transfrontaliere în interiorul UE.

(d) Contractele de achiziții publice

Contractele pentru lucrări în sectorul public sunt o parte importantă a economiei, reprezentând 19 % din PIB. Contractele din orice țară a UE sunt acum deschise ofertanților pe întreg teritoriul Uniunii Europene. Această evoluție se datorează directivelor UE referitoare la servicii, echipamente și lucrări, inclusiv în sectoare cum ar fi apa, energia și telecomunicațiile.

Piața unică oferă beneficii pentru toți consumatorii. De exemplu, datorită deschiderii piețelor naționale de servicii, prețul apelurilor telefonice a scăzut la o fracțiune din valoarea de acum 10-15 ani. Tot sub presiunea concurenței, prețurile curselor aeriene din Europa s-au redus semnificativ.

III. ACTIVITĂȚI ÎN CURS

(a) Serviciile financiare

În 2008, după criza creditelor ipotecare cu risc ridicat („subprime”) din Statele Unite, o masivă criză financiară a zguduit sistemul bancar și economiile mondiale, aruncând Uniunea Europeană în recesiune în 2009. O parte din reacția ulterioară a fost în direcția reformării modului în care operează băncile și instituțiile financiare, astfel încât să devină mai transparente și mai fiabile. Acest lucru a fost posibil prin crearea „uniunii bancare”. Noile norme ale UE prevăd o mai bună protecție a depozitelor bancare, majorează capitalul pe care băncile trebuie să îl dețină, astfel încât acestea să devină mai stabile, reglementează produsele financiare complexe și introduc limite pentru primele acordate personalului de conducere al băncilor. Băncile din zona euro sunt supravegheate printr-un sistem la nivel european, aflat sub conducerea Băncii Centrale Europene. Există, de asemenea, noi reguli privind închiderea băncilor falimentare. Un fond special asigură acum faptul că băncile însele suportă costurile închiderii, și nu contribuabilii.

Liderii europeni lucrează acum la consolidarea în continuare a pieței unice a capitalurilor. Obiectivul este să simplifice accesul micilor întreprinderi la finanțarea activităților lor și să facă investițiile în Europa mai atractive.

Se discută în prezent și reforme ale sistemului de impozitare a întreprinderilor. Ideea este că statele membre ale UE trebuie să convină asupra unui set comun de norme privind modul de calculare a bazei de impozitare a întreprinderilor. Țările vor avea în continuare rate de impozitare diferite, dar vor avea de asemenea norme comune care vor ieftini activitatea transfrontalieră a întreprinderilor și vor reduce evitarea obligațiilor fiscale. Aceste norme ar face imposibil, de asemenea, ca țări individuale să ofere întreprinderilor acorduri fiscale favorabile pentru a atrage investiții din străinătate.

© Rolf Brudner/Corbis

Prin liberalizarea pieței telecomunicațiilor, UE a contribuit la scăderea dramatică a prețurilor.

(b) Pirateria și falsificarea

Produsele provenite din UE trebuie să fie protejate împotriva pirateriei și a falsificării. Comisia Europeană apreciază că aceste practici ilegale determină pierderea anuală a câtorva mii de locuri de muncă din Uniunea Europeană. Din acest motiv, Comisia, împreună cu guvernele naționale, colaborează la un proiect care vizează extinderea protecției drepturilor de autor și a brevetelor.

IV. POLITICI CARE STAU LA BAZA PIEȚEI UNICE

(a) Transporturile

Activitățile UE se concentrează asupra asigurării libertății de prestare a serviciilor în sectorul transportului terestru. Aceasta presupune, în special, facilitarea liberului acces al companiilor la piața internațională a serviciilor de transport și autorizarea companiilor de transport din orice stat membru al UE să desfășoare activități pe teritoriul tuturor celorlalte state membre ale UE. De asemenea, UE depune eforturi pentru a asigura condiții de concurență echitabile în transportul rutier, prin (de exemplu) armonizarea normelor privind calificările lucrătorilor și accesul la piața muncii, libertatea de a înființa o firmă și de a presta servicii, orele de conducere și siguranța rutieră.

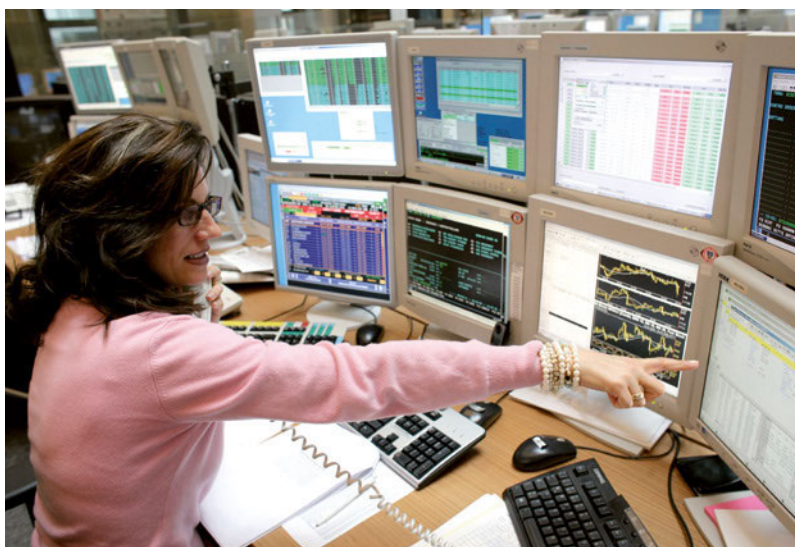
În trecut, transportul aerian european era dominat de companiile aeriene naționale și de aeroporturile aflate în proprietatea statului. Piața unică a schimbat această situație. În prezent, orice linie aeriană din UE poate opera servicii de transport aerian pe orice rută din interiorul UE și își poate stabili tariful dorit. Consecința a fost deschiderea unei multitudini de rute noi și scăderea dramatică a prețurilor. Pasagerii, liniile aeriene, aeroporturile și angajații au avut numai de câștigat.

Conform aceluiași model, pasagerii au tot mai mult de câștigat de pe urma concurenței sporite dintre companiile feroviare.

Transporturile maritime sunt supuse normelor în materie de concurență din UE, care se aplică atât armatorilor europeni, cât și navelor care navighează sub pavilionul unor state terțe. Aceste norme vizează combaterea politicilor tarifare neloiale (pavilioane de complezență), dar, de asemenea, urmăresc să abordeze dificultățile cu care se confruntă industria construcțiilor navale din Europa.

Uniunea Europeană finanțează proiecte tehnologice noi și ambițioase, precum sistemul de navigație prin satelit Galileo, sistemul european de management al traficului feroviar și SESAR – un program de modernizare a sistemelor de navigație aeriană. Normele privind siguranța traficului rutier (în domenii precum întreținerea vehiculelor, transportul mărfurilor periculoase și siguranța rutieră) au fost considerabil înălsprite. Drepturile pasagerilor sunt, de asemenea, mai bine protejate grație punerii în practică a unui set cuprinzător de drepturi pentru toate modurile de transport: rutier, aerian, feroviar și pe apă. Pasagerii din UE, inclusiv pasagerii cu handicap și cei cu mobilitate redusă, au dreptul să dispună la timp de informații exacte și accesibile, de asistență și, în unele cazuri, de despăgubiri în caz de anulare sau de întâzieri prelungite. Investițiile în infrastructură sunt o prioritate de bază a Planului de investiții pentru Europa al UE, lansat în 2014.

Prin uniunea bancară, UE a instituit reguli mai stricte pentru a se asigura că băncile funcționează respectând condițiile de siguranță.

(b) Concurența

Politica UE în domeniul concurenței este esențială pentru garantarea unei concurențe libere și echitabile în interiorul pieței unice europene. Comisia Europeană pune în aplicare această politică și, împreună cu Curtea de Justiție, asigură respectarea sa.

Scopul acestei politici este de a garanta că toate întreprinderile concurează în mod egal și echitabil pe piața unică, în beneficiul consumatorilor, al întreprinderilor însele și al economiei europene în ansamblu.

Orice înțelegere care intră sub incidența normelor din tratate trebuie notificată Comisiei Europene de către companiile sau organismele implicate. De asemenea, orice fuziune sau preluare care poate conduce la obținerea de către o companie a unei poziții dominante pe o anumită piață trebuie notificată Comisiei. Comisia poate aplica în mod direct o amendă companiilor care nu respectă normele privind concurența sau care omit să efectueze notificarea cerută – un exemplu este cazul Microsoft, în care s-a impus o amendă de 900 de milioane EUR în 2008. În 2017, Comisia a impus companiei Google o amendă de 2,42 miliarde EUR pentru abuz de poziție dominantă ca motor de căutare care își promova propriul serviciu de comparare a prețurilor în cadrul rezultatelor căutărilor, retrogradând serviciile similare ale concurenților.

În cazul în care un stat membru al UE acordă ajutor în mod ilegal sau omite să notifice un astfel de ajutor, Comisia poate solicita rambursarea acestuia. Și avantajele fiscale oferite de guverne întreprinderilor individuale pot fi considerate ajutoare de stat ilegale. De exemplu, în august 2016, Comisia Europeană a conchis că Irlanda i-a oferit companiei Apple avantaje fiscale nejustificate de 13 miliarde EUR.

(c) Protecția consumatorilor și a sănătății publice

Legislația UE în acest domeniu urmărește să acorde tuturor consumatorilor un nivel identic de protecție financiară și a sănătății, indiferent de statul UE în care locuiesc, călătoresc sau fac cumpărături. Necesitatea unei protecții la nivel european a devenit stringentă la sfârșitul anilor '90, ca urmare a panicii privind siguranța alimentară declanșate, între altele, de „boala vacii nebune” (ESB). În vederea creării unei baze științifice solide pentru legislația în domeniul alimentar, în 2002 a fost înființată Autoritatea Europeană pentru Siguranța Alimentară.

Protecția consumatorului la nivel european este necesară și în multe alte domenii. Din acest motiv, există numeroase directive ale UE privind, de exemplu, siguranța produselor cosmetice, a jucăriilor sau a articolelor pirotehnice, pentru a menționa numai câteva. În 1993, a fost înființată Agenția Europeană pentru Medicamente, rolul acesteia fiind de a gestiona solicitările de autorizare a comercializării medicamentelor în UE. Niciun medicament nu poate fi comercializat în UE fără o autorizație.

Uniunea Europeană acționează, de asemenea, în vederea protejării consumatorilor împotriva publicității false și înșelătoare, a produselor cu defecte și a abuzurilor în domenii precum cel al creditelor de consum, al vânzărilor prin corespondență sau al comerțului online.

CAPITOLUL

7 Moneda euro

Bănci
Bani Stabilitate
Protecție
Monedă Finante
Comun 'Atu
Coordonare **Economie**
Euro Comerț

- ▶ Euro este moneda unică folosită de 19 din cele 28 de state membre ale Uniunii Europene. Ea a fost utilizată în tranzacții fără numerar începând din 1999 și pentru toate formele de plată începând din 2002, când au fost emise bancnote și monede euro.
- ▶ Se așteaptă ca noile state membre să adopte moneda euro imediat ce îndeplinesc criteriile necesare. În perspectivă, practic toate țările UE ar trebui să adere la euro.
- ▶ Moneda euro presupune avantaje considerabile pentru consumatorii europeni. Călătorii sunt feriți de costurile și de inconvenientele schimbului valutar. Cumpărătorii pot să compare în mod direct prețurile din diferite țări. Banca Centrală Europeană asigură stabilitatea prețurilor. În plus, euro a devenit, alături de dolarul american, o monedă principală de rezervă. În timpul recente crize financiare, moneda unică a protejat țările din zona euro împotriva devalorizării competitive și a atacurilor din partea speculatorilor.
- ▶ Totuși, deficiențele structurale ale unora dintre economiile statelor membre expun moneda euro la manevre speculative. Pentru a contracara acest risc, UE a creat instrumente de solidaritate care au ajutat guvernele cu cel mai mare grad de îndatorare să treacă de criză. Un aspect esențial de avut în vedere pe viitor este asigurarea unei coordonări mai strânse și a unei solidarități economice sporite între statele membre, care trebuie să își gestioneze corespunzător finanțele publice și să își reducă deficitele bugetare. Treptat, aspectul de politică economică se dezvoltă și completează aspectul de politică monetară al uniunii economice și monetare.

I. ÎNCEPUTURILE MONEDEI EURO

(a) Sistemul monetar european

În anul 1971, Statele Unite ale Americii au decis să elimine paritatea fixă dintre dolar și prețul oficial al aurului, care asigurase stabilitatea monetară globală după cel de Al Doilea Război Mondial. Acest lucru pune capăt cursurilor de schimb valutar fixe. Guvernatorii băncilor centrale din statele Comunității Economice Europene au decis să limiteze fluctuațiile ratelor de schimb între propriile monede la cel mult 2,25 %, creând astfel „sistemul monetar european”, care a început să funcționeze în martie 1979.

În cadrul Consiliului European de la Madrid din iunie 1989, liderii UE au adoptat un plan în trei etape în favoarea unei uniuni economice și monetare (UEM). Acest plan devine parte componentă a Tratatului de la Maastricht privind Uniunea Europeană, adoptat de către Consiliul European în decembrie 1991.

(b) Uniunea economică și monetară în trei etape

Prima etapă, care a debutat la 1 iulie 1990, a implicat:

- libertatea totală de circulație a capitalurilor în cadrul UE (anularea controlului asupra schimburilor valutare);
- sporirea fondurilor structurale, în vederea accelerării eforturilor de eliminare a discrepanțelor dintre regiunile europene;
- convergența economică, prin intermediul supravegherii multilaterale a politicilor economice ale statelor membre.

A doua etapă a debutat la 1 ianuarie 1994 și a presupus:

- înființarea Institutului Monetar European la Frankfurt; acesta era compus din guvernatorii băncilor centrale ale țărilor membre ale UE;
- asigurarea (sau menținerea) independenței băncilor centrale naționale față de controlul guvernamental;
- introducerea de norme pentru reducerea deficitelor bugetare.

A treia etapă reprezintă nașterea monedei euro. Între 1 ianuarie 1999 și 1 ianuarie 2002, euro a fost introdus treptat ca moneda comună a statelor UE participante (Austria, Belgia, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Luxemburg, Portugalia, Spania și Țările de Jos). Banca Centrală Europeană a înlocuit Institutul Monetar European, devenind responsabilă de politica monetară, care este definită și pusă în aplicare în noua monedă.

Trei state (Danemarca, Suedia și Regatul Unit) au decis, din rațiuni tehnice și politice, să nu adopte moneda euro în momentul lansării sale. Slovenia a aderat la zona euro în 2007, urmată de Cipru și de Malta în 2008, de Slovacia în 2009, de Estonia în 2011, de Letonia în 2014 și de Lituania în 2015.

Astfel, zona euro cuprinde 19 țări ale UE, iar celelalte state membre urmează să li alătore de îndată ce îndeplinesc condițiile necesare, cu excepția acelor care au dobândit o derogare în decursul negocierii tratatului.

(c) Criteriile de convergență

Pentru a adera la zona euro, fiecare stat membru al UE trebuie să întrunească următoarele cinci criterii de convergență:

- **stabilitatea prețurilor:** rata inflației nu poate depăși cu mai mult de 1,5 puncte procentuale ratele medii ale inflației din cele trei state membre cu cea mai scăzută rată a inflației;
- **ratele dobânzilor:** ratele dobânzilor pe termen lung nu pot varia cu mai mult de 2 puncte procentuale în raport cu ratele medii ale dobânzilor ale celor trei state membre cu cele mai scăzute rate ale dobânzilor;

Din 1999, moneda comună euro a făcut ca întreprinderile și consumatorii să poată compara prețurile cu mai multă ușurință.

© masterliniar/Shutterstock

- **deficitele:** deficitele bugetare naționale trebuie să fie sub 3 % din PIB;
- **datoria publică:** nu poate depăși 60 % din PIB;
- **stabilitatea cursului de schimb:** ratele de schimb trebuie să rămână în limitele marjei de fluctuație autorizate pentru cei 2 ani anteriori.

(d) Pactul de stabilitate și de creștere

În iunie 1997, Consiliul European de la Amsterdam a adoptat Pactul de stabilitate și de creștere. Acesta a reprezentat un angajament permanent de stabilitate bugetară, permițând sancționarea financiară a unui stat membru din zona euro care depășea un deficit bugetar de 3 % din PIB. O consolidare suplimentară a avut loc în 2012, când guvernele a 25 de state membre ale UE au semnat un acord internațional intitulat „Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernarea în cadrul uniunii economice și monetare”. Acest tratat este cunoscut și sub denumirea de „Pactul bugetar” și a obligat țările participante să instituie norme privind un buget echilibrat în legislația națională.

După mai mulți ani de criză economică globală, unele țări din zona euro sunt încă departe de a îndeplini criteriile din aceste acorduri. Comisia și Eurogrupul continuă să le îndemne să se alinieze la aceste criterii, în special în ceea ce privește reducerea datoriei publice.

(e) Eurogrupul

Eurogrupul este format din miniștrii de finanțe ai statelor din zona euro. Aceștia se reunesc pentru a coordona politicile economice și a monitoriza politicile bugetare și financiare ale propriilor state. De asemenea, Eurogrupul reprezintă interesele zonei euro în cadrul forumurilor internaționale. În ianuarie 2013, ministrul de finanțe al Țărilor de Jos, Jeroen Dijsselbloem, a fost ales președinte al Eurogrupului, iar în iulie 2015 a fost reales pentru un al doilea mandat.

II. POLITICA ECONOMICĂ ȘI MONETARĂ ÎNCEPÂND DIN 2008

(a) Efectele crizei financiare

Criza financiară din 2008 a condus la o creștere considerabilă a datoriei publice în majoritatea țărilor UE. Moneda euro a protejat cele mai vulnerabile economii împotriva riscului devalorizării atunci când acestea se confruntau cu efectele crizei și cu atacurile speculatorilor pe piețele financiare globale.

La începutul crizei, multe bănci au întâmpinat probleme, fiind salvate de guvernele naționale, ceea ce a contribuit la creșterea datoriei publice. Ulterior, atenția s-a îndreptat către datoria publică, deoarece unele state cu deficite bugetare în creștere s-au confruntat în special cu un grad mare de îndatorare în iarna 2009-2010. Acesta a fost motivul pentru care liderii UE au înființat „mecanismul european de stabilitate”. Această „protecție” are o capacitate de creditare de 500 de miliarde EUR din fonduri garantate de țările din zona euro și este folosită pentru protejarea stabilității financiare în zona euro. În perioada 2010-2013, cinci țări (Cipru, Grecia, Irlanda, Portugalia și Spania) au încheiat acorduri de asistență financiară cu diferite organisme ale UE și cu Fondul Monetar Internațional. Acordurile au fost adaptate la situația din fiecare țară, dar au inclus de obicei reforme pentru îmbunătățirea eficienței sectorului public din țările respective. Până la sfârșitul anului 2013, Irlanda a fost prima țară care a finalizat cu succes programul de ajustare economică convenit și care a reînceput să împrumute bani direct de pe piețele de capital. Portugalia și Spania și-au îmbunătățit și ele situația, astfel că asistența UE pentru ele s-a încheiat în 2014. Ciprul a urmat aceeași cale în 2016.

Pe de altă parte, Grecia a avut mai multe dificultăți în punerea în aplicare a reformelor structurale în economie – reforme precum raționalizarea sectorului public, privatizări și crearea unui sistem de pensii viabil. Aceste reforme au fost convenite în contextul semnării celor două programe de asistență, în 2010 și în 2014, finanțate de UE, de Banca Centrală Europeană și de Fondul Monetar Internațional, valoarea totală fiind de 226 de miliarde EUR. A fost nevoie de negocieri lungi și complexe înainte să se poată ajunge la un al treilea acord, în iulie 2015, pe baza unui angajament ferm din partea guvernului elen de a pune în aplicare politici menite să îmbunătățească finanțele publice și să reformeze economia națională.

(b) Consolidarea monedei euro

Ca parte a răspunsului la criză, statele membre și instituțiile UE au început, de asemenea, să aplice prevederi ale Tratatului de la Lisabona destinate consolidării guvernancei economice a UE. În cadrul unui proces intitulat „semestrul european”, statele membre au obligația ca, în luna octombrie a fiecărui an, să prezinte Comisiei proiectul de buget propriu pentru anul următor. Dacă este necesar, statele au apoi obligația de a-și ajusta proiectul ținând seama de observațiile Comisiei referitoare la acțiunile necesare în continuare pentru realizarea obiectivelor comune convenite anterior. Discutarea în avans a planurilor bugetare naționale, monitorizarea economiilor naționale și întărirea normelor privind competitivitatea, cu sancțiuni aplicabile statelor care încalcă normele financiare, constituie din ce în ce mai mult baza guvernancei economice și monetare a zonei euro.

Astfel, ca răspuns la schimbările financiare și economice de pe plan mondial, UE este nevoită să adopte măsuri mai dure, prin care să se asigure că statele membre își gestionează bugetele cu responsabilitate și își acordă sprijin financiar reciproc. Aceasta este singura cale prin care moneda euro își poate menține credibilitatea ca monedă unică și care permite statelor membre să înfrunte împreună vicisitudinile economice ale globalizării. Atât Comisia, cât și Parlamentul European subliniază importanța coordonării politicilor naționale în domeniul economic și în cel social, în condițiile în care, pe termen lung, moneda europeană comună nu este viabilă în absența unei forme de guvernare economică comună.

În septembrie 2015, președintele Comisiei, Jean-Claude Juncker, a prezentat o propunere de consolidare a zonei euro. Aceasta se baza pe un raport elaborat de cei cinci președinți ai instituțiilor UE care se ocupă de moneda euro. Planul cuprinde un sistem comun de garantare a depozitelor bancare; un singur reprezentant al zonei euro în cadrul instituțiilor financiare mondiale, precum Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială; un sistem mai democratic și mai eficient de monitorizare a bugetelor naționale; coordonarea politicii fiscale și o bază pentru normele privind protecția socială și piața muncii. În final, aceasta ar putea însemna crearea unei trezorerii comune a zonei euro.

Banca Centrală Europeană consideră acum că face parte dintre sarcinile ei să ofere asistență pentru revitalizarea economiei. În 2015, banca a lansat așa-numita „relaxare cantitativă”, conform căreia banca cumpără datorii, în special publice, pentru a stimula economia. Acest lucru reduce rata dobânzii, ceea ce favorizează investițiile și relaxează datoria publică. În plus, scade rata de schimb a monedei euro în raport cu alte monede, ceea ce favorizează exporturile europene.

*Mecanismul european de stabilitate a ajutat țările
UE cele mai lovite de criza economică,
precum Grecia.*

CAPITOLUL

8

Investiții și creștere în economia digitală

Investiții
Inteligent **Locuri**
Internet **de muncă** Cercetare
Conectat **Ecologic**
Productivitate **Concurență**
Creștere
economică
Digital **Inovare**

OBIECTIVELE POLITICII ECONOMICE A UE SUNT:

- ▶ să răspundă globalizării și crizei economice prin refacerea competitivității economiei europene (în telecomunicații, servicii, energie, noi tehnologii ecologice pentru dezvoltare durabilă);
- ▶ să asigure:
 - creștere economică inteligentă: promovarea cunoașterii, a inovării, a educației și a societății digitale;
 - creștere durabilă: promovarea unei economii mai eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor, mai ecologice și mai competitive;
- ▶ să promoveze o creștere favorabilă incluziunii: promovarea unei economii cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă, care să asigure coeziunea socială și teritorială.

I. EUROPA LOVITĂ DE CRIZĂ

La începutul anilor '90, globalizarea a început să modifice radical economia și viața de zi cu zi a oamenilor din întreaga lume. Economiiile din întreaga lume au devenit tot mai interdependente. Producția europeană se confruntă cu o concurență acerbă din partea economiilor emergente, în special din partea Chinei și a altor țări asiatice, pe care salariile mai scăzute le fac mai competitive. Acest lucru a zguduit din temelii modelul european de societate, bazat pe servicii sociale publice și pe un nivel de trai ridicat.

În același timp, revoluția tehnologică, inclusiv internetul și noile tehnologii ale informației și comunicațiilor, au deschis noi posibilități de creștere și de creare de locuri de muncă.

Mai recent, omenirea a fost zguduită de crize financiare și economice majore. Criza a început în sectorul financiar american, cu așa-numitele credite ipotecare „subprime” (cu risc ridicat), iar nivelul ridicat de îndatorare din Europa a agravat situația. Toate acestea au dus la o încetinire severă a creșterii economice și la un șomaj ridicat în Europa, generând cea mai gravă criză de la cea din 1929, care a dus la declanșarea celui de Al Doilea Război Mondial. Consecințele sociale ale recesiunii – care a culminat în 2010 și a început să scadă grație unei creșteri economice moderate începând din 2014 – au devenit evidente prin creșterea dramatică a șomajului, în special în sudul Europei și în rândurile tinerilor.

II. CE S-A ÎNTREPRINS LA NIVEL NAȚIONAL ȘI EUROPEAN?

Eforturile de revitalizare a economiei au fost necesare în primul rând la nivel național. Principala prioritate a țărilor UE a fost reducerea datoriei publice, care crescuse exponențial ca rezultat al cheltuielilor sporite cu serviciile sociale în urma crizei. Unele țări au urmărit cu rigurozitate acest obiectiv, în vreme ce altele au fost nevoite să ceară mai mult timp pentru a-și atinge obiectivul convenit de reducere a datoriei la maximum 3 %. Se înțelege de la sine că alegerile politice ale fiecărui guvern în ceea ce privește modurile de gestionare a crizei i-au afectat în mod direct pe cetățeni: vor accepta ei creșterea vârstei de pensionare, o scădere a rambursărilor pentru serviciile de îngrijire a sănătății sau a calității serviciilor sociale sau o modernizare a administrațiilor publice? Sau: în ce mod le afectează securitatea cheltuielile militare și ar trebui acestea reduse, menținute la un anumit nivel sau crescute în această perioadă de tulburări la nivel mondial?

UE și instituțiile sale au jucat de asemenea un rol activ în această perioadă în relansarea economiei. În același timp în care se adoptau o serie de măsuri pentru consolidarea uniunii economice și monetare (a se vedea capitolul 7), Comisia a lansat mai multe inițiative pentru creșterea productivității și a coeziunii sociale.

Tinerii pot înființa mai multe întreprinderi noi dacă pot obține investiții prin intermediul unei piețe de capital eficiente în Europa.

© shuck/Adobe Stock

În cadrul acestei strategii, cele 28 de state membre ale UE au convenit:

- să acorde Comisiei Europene un rol mai important în stimularea acestui proces, în special prin diseminarea „celor mai bune practici” în ceea ce privește politicile economice naționale;
- să accelereze reformarea propriilor piețe financiare și sisteme de securitate socială și să liberalizeze concurența în sectorul telecomunicațiilor și în cel energetic;
- să îmbunătățească sistemele de învățământ, să facă mai multe eforturi pentru a-i ajuta pe tineri în găsirea unui loc de muncă, să creeze legături mai puternice între universități și întreprinderi, să ia măsuri mai hotărâte de creare a unei „piețe unice” europene a cercetării (de exemplu, prin armonizarea sistemelor fiscale și de asigurări sociale), care să permită libera circulație în Europa a oamenilor de știință, a cunoașterii și a tehnologiei;
- să își sporească cheltuielile în domeniul cercetării și inovării la 3 % din PIB (un obiectiv adoptat și de Statele Unite).

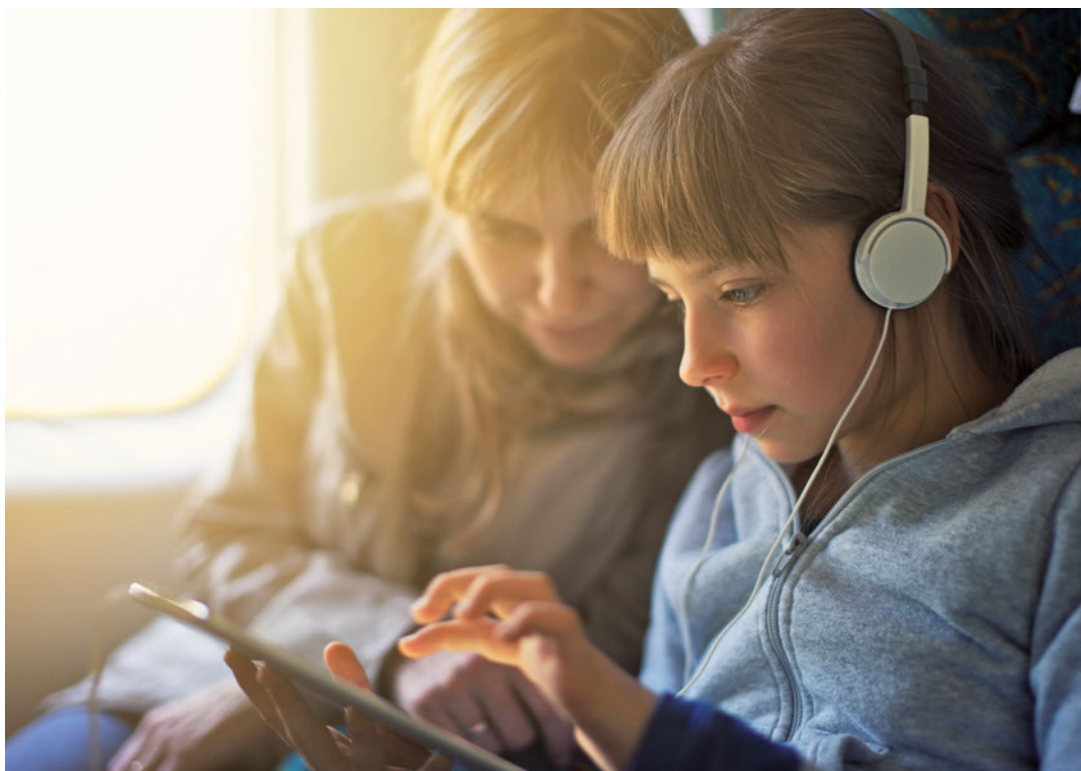
Jean-Claude Juncker și-a început, în 2014, mandatul de președinte al Comisiei cu lansarea unui program ambițios de stimulare a creșterii economice, a ocupării forței de muncă și a investițiilor. A lansat astfel „Planul de investiții pentru Europa”, menit să sporească investițiile cu 315 miliarde EUR în perioada 2015-2017. Planul a fost posibil datorită noului Fond european pentru investiții strategice, în cooperare cu Banca Europeană de Investiții. Având în vedere succesul din primul an al fondului, în discursul său privind starea Uniunii din septembrie 2016 președintele Juncker a propus dublarea duratei fondului și creșterea investițiilor prin acesta până la 500 de miliarde EUR până în 2020 și până la 630 de miliarde EUR până în 2022. Fondul garantează împrumuturi pentru investiții publice și private care altminteri

nu s-ar putea realiza. Ca punct de pornire, fondul oferă acces la fonduri publice, ceea ce înseamnă că are un efect de multiplicare prin atragerea de investiții private pentru proiectele respective. Fondul se concentrează pe investițiile în infrastructură, în special în ceea ce privește rețelele de date de mare viteză și rețelele energetice, infrastructura de transport, educația, cercetarea și inovarea, energia din surse regenerabile și întreprinderile mici. În 2016, Comisia Europeană a propus, de asemenea, utilizarea aceluiași sistem pentru a promova investițiile în Africa și în țările din vecinătatea Europei.

III. O PIAȚĂ UNICĂ DIGITALĂ CONECTATĂ

Internetul și tehnologiile digitale joacă un rol important în crearea locurilor de muncă ale viitorului. Deși europenii se situează pe poziții de frunte în unele domenii, nu toate posibilitățile digitale aflate la dispoziția oamenilor și întreprinderilor sunt exploatate. Numai 15 % dintre cetățenii UE fac cumpărături online din alte țări ale UE. Întreprinderile vechi și cele nou înființate din domeniul internetului nu profită pe deplin de posibilitățile de creștere oferite de mediul online, numai 7 % dintre întreprinderile mici realizând vânzări transfrontaliere.

© Imgothand/Stock

Accesul la filme, muzică și servicii IT din alte țări din UE – asta înseamnă „piața unică digitală”.

Prin urmare, în 2015, Comisia a lansat un plan de acțiune care să ducă la realizarea unei piețe unice digitale depline. Acest plan include coordonarea dreptului contractual privind cumpărăturile online pentru a se asigura o mai bună protecție a consumatorului, livrarea transfrontalieră mai ieftină a pachetelor, încetarea „geoblocării”, care face ca unele servicii online să nu fie disponibile în toate țările, modernizarea legilor de protecție a proprietății intelectuale și redefinirea normelor pentru companiile de telecomunicații. Potrivit Comisiei, aceste măsuri ar putea duce la o creștere suplimentară în cadrul economiei UE în valoare de 415 miliarde EUR pe an și ar putea conduce la crearea a circa 3,8 milioane de locuri de muncă.

CAPITOLUL

9

Ce înseamnă a fi **cetățean** european?

Apartenență

Implicare

Demnitate

Cetățenie

Sănătate

Educație

Cultură

Diversitate

Călătorii

Egalitate

Libera circulație

Vot

- ▶ Cetățenii din țările Uniunii Europene pot să călătorească, să locuiască și să muncească oriunde pe teritoriul UE.
- ▶ UE încurajează și finanțează programe care să-i apropie pe cetățeni, în special în domeniul educației și culturii.
- ▶ Europeanii recunosc simboluri ale identității europene comune, precum moneda unică și drapelul și imnul european.
- ▶ Începe să își facă apariția o „sferă publică europeană”, la care participă și partidele politice din întreaga Europă. La fiecare 5 ani, cetățenii votează un nou Parlament European, care, la rândul său, votează o nouă Comisie Europeană.
- ▶ Sentimentul apartenenței la Uniunea Europeană se va dezvolta numai progresiv, pe măsură ce UE reușește să obțină rezultate reale și să explice mai clar beneficiile pe care le aduce populației.

I. A CĂLĂTORI, A LOCUI ȘI A MUNCI ÎN EUROPA

Cetățenia Uniunii Europene este consfințită prin Tratatul UE: „Este cetățean al Uniunii orice persoană care are cetățenia unui stat membru. Cetățenia Uniunii nu înlocuiește cetățenia națională, ci se adaugă acesteia” [articolul 20 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene]. Dar ce înseamnă, în practică, cetățenia UE?

În calitate de cetățean european, aveți dreptul de a călători, de a munci și de a locui oriunde pe teritoriul Uniunii Europene.

Dacă ați absolvit o facultate cu o durată de cel puțin 3 ani, calificarea obținută va fi recunoscută în toate țările UE, calitatea sistemelor de învățământ și de formare europene fiind recunoscută reciproc de toate statele membre ale UE.

© gemanacom/fotolia

Europenii sunt liberi să trăiască și să lucreze în orice stat membru al UE.

Aveți dreptul de a munci în domeniul sănătății, al educației și al altor servicii publice (cu excepția poliției, a forțelor armate etc.) din orice țară a Uniunii Europene. Într-adevăr, ce poate fi mai normal decât ca un profesor german să fie solicitat să predea germana la Roma sau ca un tânăr absolvent belgian să-și încerce șansele la un concurs pentru un post în administrația publică din Franța?

Înainte de a vă deplasa pe teritoriul Uniunii Europene, puteți obține de la autoritățile naționale din țara dumneavoastră un card european de asigurări sociale de sănătate, care va contribui la acoperirea costurilor medicale în eventualitatea unei îmbolnăviri în altă țară.

II. CUM VĂ PUTEȚI EXERCITA DREPTURILE DE CETĂȚEAN EUROPEAN

Calitatea de cetățean al Uniunii Europene nu aduce avantaje doar lucrătorilor sau consumatorilor; ea vă permite să vă bucurați, de asemenea, de anumite drepturi politice. După adoptarea Tratatului de la Maastricht, aveți dreptul, indiferent de cetățenie, să votați și să candidați atât la alegerile locale din țara în care vă aveți reședința, cât și la alegerile pentru Parlamentul European.

Începând din 2012, mai aveți și dreptul de a transmite Comisiei petiții prin care să solicitați înaintarea unei inițiative legislative – cu condiția ca petiția să fie semnată de un milion de persoane, din cel puțin șapte state ale UE.

III. DREPTURILE FUNDAMENTALE

Angajamentul Uniunii Europene în favoarea drepturilor cetățenilor a fost reafirmat la Nisa, în decembrie 2000, când Consiliul European a proclamat în mod solemn **Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene**. Această carte a fost elaborată de către o convenție alcătuită din membri ai parlamentelor naționale și ai Parlamentului European, reprezentanți ai guvernelor statelor membre și un membru al Comisiei Europene. Alcătuită din șase capitole – Demnitatea, Libertățile, Egalitatea, Solidaritatea, Drepturile cetățenilor, Justiția –, Carta conține 54 de articole care definesc valorile fundamentale ale Uniunii Europene, precum și drepturile civile, politice, economice și sociale ale cetățenilor UE.

Articolele introductive se referă la demnitatea umană, la dreptul la viață, la dreptul la „integritate al persoanei” și la dreptul la libertatea de exprimare și de conștiință. Capitolul privind solidaritatea este inovator prin faptul că asociază drepturile sociale și economice după cum urmează:

- dreptul la grevă;
- dreptul lucrătorilor de a fi informați și consultați;
- dreptul de a-și concilia viața de familie cu cea profesională;
- dreptul la asistență medicală, la securitate socială și la asistență socială în întreaga Uniune Europeană.

Carta promovează, de asemenea, egalitatea dintre bărbați și femei și introduce drepturi precum protecția datelor cu caracter personal, interzicerea practicilor de eugenie și a clonării ființelor umane în scopul reproducerii, dreptul la un nivel ridicat de protecție a mediului, drepturile copiilor și ale persoanelor în vârstă și dreptul la bună administrare.

Tratatul de la Lisabona, care a intrat în vigoare la 1 decembrie 2009, îi conferă Cartei același statut juridic ca al tratatelor, astfel că poate fi utilizată drept temei juridic pentru a deschide un proces la Curtea de Justiție a Uniunii Europene. Totuși, în cazul Poloniei și al Regatului Unit există un protocol care detaliază aplicarea Cartei în aceste țări.

Articolul 6 din Tratatul de la Lisabona oferă temeiul juridic în baza căruia UE poate semna Convenția europeană a drepturilor omului. Convenția nu ar mai fi atunci o simplă referință în tratatele UE, ci ar avea forță juridică în țările UE, conferind astfel mai multă protecție drepturilor omului în interiorul Uniunii Europene.

IV. EUROPA ÎNSEAMNĂ EDUCAȚIE ȘI CULTURĂ

Sentimentul de apartenență și ideea unui destin comun nu sunt lucruri care se pot fabrica. Ele izvorăsc numai dintr-o conștiință culturală comună, acesta fiind motivul pentru care Europa trebuie să-și concentreze energia nu doar înspre economie, ci și înspre educație, cetățenie și cultură.

UE nu dictează cum trebuie organizate școlile și sistemele de învățământ sau ce ar trebui să cuprindă programele de învățământ naționale: aceste lucruri se decid la nivel local sau național. UE derulează totuși programe, sub denumirea „Erasmus+”, pentru a promova schimburile educaționale, astfel încât tinerii să poată merge în străinătate pentru formare profesională sau studii, pentru a învăța noi limbi și pentru a lua parte la activități comune cu școli sau facultăți din alte țări. În perioada 2014-2020, se preconizează că vor beneficia de acest sprijin peste 4 milioane de persoane, bugetul programului fiind mărit cu 40 % comparativ cu perioada anterioară și cifrându-se astăzi la 16 miliarde EUR.

Țările europene conlucrează, prin intermediul „procesului de la Bologna”, pentru a crea un spațiu european al învățământului superior. Aceasta înseamnă, de exemplu, că programele universitare din toate

țările interesate se vor încheia cu diplome comparabile și recunoscute reciproc (diplome de licență, de masterat și de doctorat).

În domeniul culturii, programul „Europa creativă” al UE stimulează cooperarea între producătorii europeni de programe TV și de filme, promotori, difuzori și organisme culturale din diferite țări. Se încurajează astfel producerea mai multor produse audiovizuale europene, contribuind la redresarea echilibrului dintre producțiile europene și cele americane.

Una dintre caracteristicile esențiale ale Europei este diversitatea sa lingvistică, iar păstrarea acestei diversități este un obiectiv important al UE. Multilingvismul este, în fapt, modul în care funcționează Uniunea Europeană. Legislația UE trebuie să fie disponibilă în toate cele 24 de limbi oficiale și fiecare deputat european are dreptul de a folosi oricare dintre aceste limbi în cadrul dezbaterilor parlamentare.

V. OMBUDSMANUL ȘI DREPTUL DE A ADRESA PETIȚII PARLAMENTULUI

Pentru a aduce UE mai aproape de cetățenii săi, Tratatul privind Uniunea Europeană a creat postul de Ombudsman. Parlamentul European alege Ombudsmanul, care deține mandatul pe durata mandatului Parlamentului. Rolul său este de a investiga plângerile cetățenilor europeni împotriva instituțiilor și organismelor UE. Plângerile pot fi depuse de orice cetățean al UE, precum și de orice persoană sau întreprindere care trăiește sau își are sediul într-o țară din UE.

De asemenea, orice persoană care locuiește într-o țară din UE are dreptul de a transmite petiții Parlamentului European. Aceasta este o altă legătură importantă între instituțiile UE și publicul larg.

VI. SENTIMENTUL APARTENENȚEI

Ideea de „Europă a cetățenilor” este foarte nouă. Existau deja, desigur, câteva simboluri ale unei identități europene comune, cum ar fi pașaportul european, în uz încă din 1985. UE are și un motto, „Uniți în diversitate”, iar la 9 mai se sărbătorește „Ziua Europei”.

Imnul european (parte din „Oda bucuriei” a lui Beethoven) și drapelul european (un cerc format din douăsprezece stele aurii pe fundal albastru) au fost adoptate în 1985 drept cele mai importante simboluri ale UE. Dacă doresc, statele membre, autoritățile locale și cetățenii individuali pot folosi aceste simboluri.

Totuși, oamenii nu pot să simtă că „aparțin” Uniunii Europene decât dacă sunt conștienți de lucrurile pe care le face UE și de motivația din spatele acestora. Instituțiile UE și statele membre ar trebui probabil să facă mai multe eforturi pentru a se apropia de cetățeni, care au adesea sentimentul că UE este o entitate îndepărtată și greu accesibilă.

CE ÎNSEAMNĂ A FI CETĂȚEAN EUROPEAN?

De asemenea, oamenii au nevoie să vadă că UE are o contribuție tangibilă la viețile lor. În acest sens, utilizarea zilnică a bancnotelor și monedelor euro începând din 2002 a avut un impact major. Prețurile în euro ale mărfurilor și serviciilor le permit consumatorilor să compare în mod direct prețurile de la o țară la alta.

Controalele la frontiere au fost abolite între majoritatea țărilor din UE în urma Acordului Schengen, iar aceasta le oferă oamenilor sentimentul apartenenței la o zonă geografică comună, unificată.

Dar sentimentul apartenenței vine, mai presus de orice, din cel al implicării personale în procesul decizional din UE. Fiecare cetățean adult al UE are dreptul de a candida și de a vota la alegerile pentru Parlamentul European, iar acest lucru este important pentru legitimitatea democratică a UE. Alegerea indirectă a președintelui Comisiei Europene în timpul alegerilor europene din mai 2014, în decursul cărora partidele politice și-au prezentat în campania electorală candidatul propriu pentru acel post, a fost un alt pas înspre reducerea, în timp, a ceea ce este numit uneori „deficitul democratic”. În același timp, creșterea numărului de voturi acordate partidelor populiste și eurosceptice a fost un avertisment la adresa instituțiilor UE.

© Ocean/Corbis

Unul dintre principalele drepturi prevăzute în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene este echilibrul dintre viața de familie și carieră.

Uniunea Europeană a fost creată pentru a servi popoarele Europei, iar viitorul său trebuie modelat prin implicarea activă a oamenilor din toate categoriile sociale. Părinții fondatori ai UE erau deja perfect conștienți de acest fapt. „Nu coalizăm state, ci unim oameni”, afirma Jean Monnet în 1952. Creșterea nivelului de informare a publicului cu privire la UE și implicarea cetățenilor în toate activitățile sale este în continuare una dintre cele mai mari provocări cu care se confruntă nu doar instituțiile UE, ci și autoritățile naționale și societatea civilă.

CAPITOLUL

10

O Europă
a libertății,
a securității
și a justiției

Vize

Schengen

Azil

Frontiere

Imigrație

Politie

Siguranță

Refugiați

Criminalitate

Umanitar

Terrorism

Informații

- ▶ Deschiderea frontierelor interne dintre statele membre ale UE este un beneficiu cât se poate de tangibil pentru oamenii obișnuiți, care pot acum să călătorească liberi, fără a mai fi supuși controalelor vamale. Anumite verificări pot fi reintroduse de statele membre, atunci când sunt necesare pentru menținerea ordinii publice.
- ▶ Libertatea de circulație internă trebuie să fie dublată însă de controale sporite la granițele externe ale UE și de cooperare în domeniul polițienesc și al justiției, în vederea combaterii eficiente a crimei organizate, a terorismului, a imigrației ilegale și a traficului de ființe umane și de droguri.
- ▶ Numărul de solicitanți de azil care sosesc în Europa din zone de război precum Siria a pus presiune asupra europenilor pentru a institui o politică în materie de azil coezivă și controale eficiente ale granițelor externe ale UE.

I. CIRCULAȚIA LIBERĂ ÎN INTERIORUL UE ȘI PROTECȚIA FRONTIERELOR EXTERNE

Cetățenii europeni au dreptul de a trăi în libertate, fără să se teamă de persecuție sau de violență, oriunde în Uniunea Europeană. Cu toate acestea, criminalitatea și terorismul internațional sunt astăzi printre principalele preocupări ale europenilor.

Prin modificări succesive ale tratatelor, Uniunea Europeană a devenit, în timp, mai activă în acest domeniu, urmărind să creeze un „spațiu de libertate, securitate și justiție” unic.

Procesul decizional în acest domeniu a fost revizuit ultima oară prin Tratatul de la Lisabona, care a intrat în vigoare în 2009. Până atunci, statele membre dețineau răspunderea deplină pentru crearea și gestionarea spațiului de libertate, securitate și justiție. Activitatea în domeniu era desfășurată în principal de Consiliu (prin discuții și acorduri între miniștri ai guvernelor naționale), Comisiei și Parlamentului revenindu-le numai un rol mic în acest sens. Dar Tratatul de la Lisabona a schimbat lucrurile: Consiliul adoptă acum majoritatea deciziilor cu majoritate calificată, Parlamentul este partener egal în procesul decizional, iar Comisia are un anumit drept de inițiativă.

Libera circulație a persoanelor în interiorul UE ridică probleme de securitate pentru statele membre, care nu mai controlează granițele din interiorul UE. Pentru a compensa acest lucru, este nevoie de măsuri de securitate sporite la granițele externe ale UE. Mai mult, întrucât și infractorii pot profita de libertatea de circulație din interiorul UE, forțele polițienești și autoritățile judiciare naționale trebuie să lucreze împreună pentru combaterea criminalității transfrontaliere.

Unul dintre cei mai importanți pași pentru simplificarea vieții călătorilor în Uniunea Europeană a fost făcut în 1985, când guvernele Belgiei, Franței, Republicii Federale Germania, Luxemburgului și Țărilor de Jos au semnat un acord, într-un orașel de la granița Luxemburgului numit Schengen. Ele au convenit atunci să renunțe la toate controalele asupra persoanelor, indiferent de cetățenie, la granițele dintre țările lor respective, să-și armonizeze controalele vamale la frontierele cu țările care nu sunt membre ale UE și să introducă o politică comună cu privire la vize. A luat naștere astfel zona fără frontiere interne cunoscută sub numele de „spațiul Schengen”. Cetățenii din afara UE nu sunt întotdeauna obligați să dețină o viză pentru a intra în spațiul Schengen. Uniunea Europeană a semnat acorduri cu mai multe țări pentru a scuti cetățenii acestora de obligația obținerii de vize. În situații de urgență, un stat membru poate reintroduce, pentru o perioadă limitată, controalele la frontiere. Acest lucru s-a întâmplat în mai multe țări în urma influxului brusc de solicitanți de azil din 2015 și 2016.

Acordurile Schengen au devenit între timp parte integrantă a Tratatelor UE, iar spațiul Schengen s-a extins. În 2017, normele Schengen erau puse în aplicare de toate țările din UE, cu excepția Bulgariei, a Croației, a Ciprului, a Irlandei, a României și a Regatului Unit. Patru țări care nu sunt membre ale UE – Islanda, Liechtenstein, Norvegia și Elveția – fac parte și ele din spațiul Schengen.

Creșterea exponențială a numărului de solicitanți de azil care au sosit în Europa în 2015 a dus la multe inițiative noi ale UE.

Înăsprirea controalelor la granițele externe ale UE a devenit o prioritate. Agenția UE cunoscută sub numele de Frontex a fost creată în 2014 și își are sediul la Varșovia. Ea este responsabilă cu gestionarea cooperării în cadrul UE cu privire la securitatea granițelor externe. Statele membre îi pot împrumuta ambarcațiuni, elicoptere și avioane pentru a efectua patrule comune, de exemplu în zonele sensibile din Mediterana. În situații de urgență, agenția poate trimite, de asemenea „echipe de intervenție rapidă la frontieră”, care sunt alcătuite din membri ai echipelor de poliție de frontieră naționale din țările UE. În 2016, liderii UE au decis să sporească resursele agenției, pentru a-i permite să desfășoare intervenții rapide la frontiere. Agenția a fost redenumită „Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă” și a fost inaugurată oficial în octombrie 2016.

II. POLITICA ÎN DOMENIUL AZILULUI ȘI AL IMIGRAȚIEI

Europa se mândrește cu tradiția sa umanitară de a primi străinii și de a oferi azil refugiaților care fug din calea pericolelor și a persecuțiilor. Totuși, guvernele UE se confruntă astăzi cu întrebarea presantă privind modul în care poate fi gestionat numărul tot mai mare de imigranți, atât legali, cât și ilegali, într-o zonă fără frontiere interne.

Guvernele UE au fost de acord să-și armonizeze regulile, astfel încât solicitările de azil să poată fi prelucrate conform unui set de principii de bază recunoscute în mod uniform în întreaga Uniune Europeană. Au fost adoptate standarde comune minime pentru primirea solicitanților de azil și pentru acordarea statutului de refugiat.

În ultimii ani, pe țărmurile Europei au sosit foarte mulți imigranți ilegali, iar una dintre prioritățile majore ale UE este gestionarea acestei situații. Membrii guvernelor conlucrează pentru a aborda problema introducerii ilegale de persoane și pentru a conveni asupra unor modalități comune de repatriere a imigranților ilegali. În același timp, imigrația legală este mai bine coordonată în temeiul normelor UE cu privire la reîntregirea familiei, la statutul rezidenților pe termen lung și la acceptarea cetățenilor din afara UE care doresc să vină în Europa pentru a studia sau a desfășura activități de cercetare.

Cu toate acestea, creșterea exponențială a numărului de solicitanți de azil care au sosit în Europa din Orientul Apropiat și din Africa în 2015 și în 2016, dintre care mai multe mii și-au pierdut în mod tragic viața încercând să traverseze Mediterana, a creat probleme majore și a adăugat o nouă dimensiune problemei azilului, în sensul în care este dificil de stabilit diferența exactă dintre refugiații politici și cei economici. Țările UE cel mai expuse influxului masiv de solicitanți de azil pe coastele și în apele lor teritoriale, cum sunt Grecia și Italia, au sperat într-o mai puternică solidaritate din partea celorlalte state ale UE, în sensul acordării de mai mult ajutor pentru soluționarea acestei probleme. În 2015, Germania s-a dovedit țara cea mai dispusă să ofere azil refugiaților politici.

Liderii UE au convenit asupra mai multor măsuri diferite pentru a face față acestei noi situații. Printre acestea se numără deciziile de transferare a solicitanților de azil care sosesc din Grecia și din Italia către alte țări ale UE și de urgentare a repatrierii celor cărora nu li s-a acordat azil. UE a semnat un acord special cu Turcia privind aceste probleme, întrucât mulți dintre solicitanții de azil sosesc în Europa traversând această țară. UE a trimis experți din alte țări pentru a ajuta la gestionarea acestor fluxuri la fața locului, a sporit capacitatea Agenției Europene pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă de a desfășura operațiuni de căutare și salvare și de a combate rețelele infracționale și a lansat o misiune militară în Marea Mediterană.

În 2015, 2016 și 2017, peste 10 miliarde EUR din bugetul UE au fost dedicate ajutorului umanitar pentru refugiații din interiorul și din exteriorul UE.

III. COMBATEREA TERORISMULUI ȘI A CRIMINALITĂȚII INTERNAȚIONALE

Este nevoie de un efort coordonat pentru combaterea grupurilor infracționale care conduc rețele de trafic de persoane și care exploatează ființe umane vulnerabile, în special femei și copii.

Crima organizată devine tot mai sofisticată și utilizează cu regularitate rețele europene și internaționale pentru activitățile sale. Terorismul a demonstrat că poate lovi, și încă cu mare brutalitate, oriunde în lume.

Acesta este motivul pentru care a fost instituit SIS, Sistemul de informații Schengen. Acesta este o bază de date complexă, care le permite forțelor polițienești și autorităților judiciare să facă schimb de informații cu privire la persoane pentru care a fost emis un mandat de arestare sau de extrădare sau cu privire la bunuri furate, cum ar fi vehicule sau opere de artă.

Una dintre cele mai eficiente modalități de depistare a infractorilor este urmărirea câștigurilor lor ilegale. Din acest motiv și pentru a întrerupe fluxurile de finanțare a organizațiilor infracționale și teroriste, UE a adoptat acte legislative pentru prevenirea spălării de bani.

Unul dintre principalii pași înainte realizați în ultimii ani în domeniul cooperării dintre autoritățile naționale însărcinate să asigure aplicarea legislației a fost crearea Europol, un organism al UE cu sediul la Haga, al cărui personal este format din agenți de poliție și agenți vamali. Acesta tratează o gamă largă de activități infracționale la nivel internațional: trafic de droguri, trafic de mașini furate, trafic de persoane și rețele de imigrație ilegală, exploatarea sexuală a femeilor și a copiilor, pornografie infantilă, falsuri, trafic de materiale radioactive și nucleare, terorism, spălare de bani și contrafacerea de bancnote euro.

Europa a devenit ținta terorismului islamic comis de grupuri asociate cu Al-Qaida și cu așa-numitul „stat islamic” sau Daesh. Aceștia au șocat întreaga lume atacând simboluri ale principalelor valori europene, precum libertatea religioasă sau libertatea de exprimare. Exemple de astfel de atacuri sunt atacarea personalului unei reviste satirice de la Paris, în ianuarie 2015, sau uciderea a sute de oameni în mai multe atacuri desfășurate în diferite părți ale Europei. Europeanii se confruntă cu un inamic imprevizibil, adesea cu baze financiare și militare în Orientul Apropiat și în Africa, și prin urmare iau în considerare atât cooperarea sporită între serviciile de informații europene, cât și acțiuni politice și militare în afara Europei.

Printre pașii propuși de Comisie pentru contracararea acestei amenințări se numără crearea unui centru european de excelență pentru combaterea radicalizării, eliminarea accesului teroriștilor la finanțare prin cooperarea dintre serviciile de informații financiare și intensificarea luptei împotriva criminalității cibernetice și a diseminării online a propagandei teroriste de către extremiști.

Alte măsuri adoptate pentru combaterea terorismului în Europa includ o mai bună verificare de către companiile aeriene a persoanelor care intră și care ies din UE. A devenit acum obligatoriu ca liniile aeriene să înregistreze datele pasagerilor în registrul cu numele pasagerilor (*Passenger Name Records* – PNR), care, în anumite condiții, poate fi utilizat de forțele de poliție din întreaga Europă pentru combaterea terorismului.

IV. ÎNSPRE UN „SPAȚIU JUDICIAR EUROPEAN”

În prezent, în Uniunea Europeană coexistă mai multe sisteme judiciare diferite, fiecare în cadrul frontierelor naționale. Dar criminalitatea internațională și terorismul nu se opresc la frontierele naționale. Din acest motiv, UE are nevoie de un cadru comun de luptă împotriva terorismului, a traficului de droguri și a contrafacerii, pentru a le putea garanta cetățenilor un grad ridicat de protecție și pentru a favoriza

cooperarea internațională în acest domeniu. Pe lângă aceasta, UE mai are nevoie de o politică penală comună, astfel încât definițiile diferite ale anumitor acte criminale să nu compromită cooperarea judiciară dintre state.

Cel mai important exemplu de cooperare practică în acest domeniu este oferit de Eurojust, o structură centrală de coordonare înființată în anul 2003, cu sediul la Haga. Obiectivul său este acela de a facilita cooperarea dintre autoritățile naționale de urmărire penală în cazul investigațiilor care implică mai multe state membre ale UE. Pe baza experienței Eurojust din acest domeniu, Consiliul a decis să numească un procuror european, al cărui rol ar fi acela de a instrumenta cazuri de încălcare a intereselor financiare ale UE.

Un alt instrument practic al cooperării transfrontaliere este mandatul european de arestare, în uz din ianuarie 2004. Acesta înlocuiește procedurile îndelungate de extrădare.

În materie de drept civil, Uniunea Europeană a adoptat o legislație care să faciliteze aplicarea deciziilor judecătorești în cazuri transfrontaliere care implică divorțuri, separare de drept, custodia copiilor și pensia alimentară. Astfel, hotărârile judecătorești emise într-unul dintre statele membre pot fi aplicate în oricare alt stat membru. Uniunea Europeană a pus în aplicare proceduri comune pentru simplificarea și accelerarea reglementării litigiilor transfrontaliere în cazul unor acțiuni civile de amploare redusă și indubitabile, cum ar fi recuperarea creanțelor și falimentul.

12 LECȚII DESPRE EUROPA
O EUROPĂ A LIBERTĂȚII, A SECURITĂȚII ȘI A JUSTIȚIEI

© European Union

Liderii UE au acordat resurse suplimentare Agenției Europene pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă pentru a-i permite să protejeze frontierele externe ale UE.

CAPITOLUL

11

Rolul UE pe scena mondială

Apărare **Drepturile omului**

Putere necoercitivă

Asistență

Influență

Comerț

Mentținerea păcii

Diplomatică

Statul de drept

Global

Gestionarea crizelor

Dezvoltare

- ▶ Influența Uniunii Europene pe scena mondială crește ori de câte ori transmite un mesaj unitar în probleme internaționale cum ar fi, de exemplu, negocierile comerciale. În acest scop, dar și pentru a îmbunătăți imaginea UE pe plan internațional, începând din 2009, Consiliul European este condus de un președinte permanent și, în același an, a fost desemnat primul Înalt Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate.
- ▶ În domeniul apărării, fiecare stat rămâne suveran, indiferent dacă este membru al NATO sau neutru. Cu toate acestea, statele membre ale UE dezvoltă cooperarea militară în vederea misiunilor de menținere a păcii.
- ▶ UE este unul dintre cei mai importanți actori din comerțul internațional și cooperează în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) pentru a asigura deschiderea piețelor și reglementarea sistemului de schimb.
- ▶ Din considerente istorice și geografice, UE acordă o atenție deosebită continentului african (prin politici privind ajutorul pentru dezvoltare, preferințe comerciale, ajutor alimentar și promovarea respectului pentru drepturile omului).
- ▶ Problemele majore de securitate din regiunile apropiate, cum ar fi Ucraina, Siria și Sahara, constituie un stimulente suplimentar pentru UE de a-și consolida cooperarea în domeniul politicii externe și al securității, pentru a-și proteja valorile comune, interesele și securitatea.

I. POLITICA EXTERNĂ ȘI DE SECURITATE COMUNĂ

Pe plan economic, comercial și monetar, Uniunea Europeană a devenit o mare putere mondială. Se spune uneori că UE a devenit un gigant economic, dar rămâne un „pitic politic”. Aceasta este, bineînțeles, o exagerare. Uniunea Europeană are o influență considerabilă în cadrul organizațiilor internaționale cum ar fi Organizația Mondială a Comerțului, al organismelor specializate ale Organizației Națiunilor Unite și în cadrul summiturilor mondiale pentru mediul înconjurător și dezvoltare.

Nu este mai puțin adevărat că UE și statele sale membre mai au multe progrese de făcut pe plan diplomatic și politic înainte de a se putea exprima la unison în problemele mondiale majore. Sistemele militare de apărare (care constituie piatra de temelie a suveranității naționale) rămân sub autoritatea guvernelor naționale, ale căror legături s-au sudat în interiorul alianțelor precum NATO.

(a) Crearea unui serviciu diplomatic european

Politica externă și de securitate comună și politica de securitate și de apărare comună definesc principalele obiective ale UE în domeniul politicii externe. Aceste politici au fost introduse prin Tratatul de la Maastricht (1992), Tratatul de la Amsterdam (1997) și Tratatul de la Nisa (2001). Ele au format „cel de al doilea pilon” al Uniunii Europene – un ansamblu de sectoare politice în care măsurile sunt decise prin acorduri interguvernamentale și în care Comisia Europeană și Parlamentul European joacă doar un rol minor. Deciziile în acest domeniu sunt luate prin consens, cu toate că fiecare stat are dreptul de a se abține. Chiar dacă Tratatul de la Lisabona a eliminat „pilonii” din structura UE, acesta nu a modificat procesul decizional în materie de securitate și apărare; în schimb, a promovat imaginea acestei politici prin crearea postului de Înalt Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate.

Începând din 2014, acest post a fost ocupat de Federica Mogherini, care este și vicepreședinte al Comisiei Europene. Sarcina sa este de a reflecta punctul de vedere colectiv al UE și de a acționa în numele UE în cadrul organizațiilor și conferințelor internaționale. Ea este asistată în sarcinile sale de funcționari ai UE și naționali care alcătuiesc Serviciul European de Acțiune Externă – practic, serviciul diplomatic al UE.

Obiectivul politicii externe a UE este, în esență, de a asigura securitatea, stabilitatea, democrația și respectul pentru drepturile omului, nu doar în vecinătatea imediată (de exemplu, în Balcani), ci și în alte puncte sensibile din jurul lumii, precum Africa, Orientul Mijlociu și Caucaz. Principalul său instrument este „puterea necoercitivă”, care include domenii precum misiuni de observare a alegerilor, asistență umanitară și ajutor pentru dezvoltare. În 2015, UE a donat ajutoare umanitare în valoare de peste 1,5 miliarde EUR, la care s-au adăugat 5 miliarde destinate ajutorării persoanelor strămutate de la începutul războiului din Siria. UE asigură 60 % din ajutorul pentru dezvoltare la nivel mondial și oferă asistență celor mai sărace țări din lume în ceea ce privește combaterea sărăciei, alimentația populației, evitarea dezastrelor naturale, accesul la apă potabilă și tratarea bolilor. În același timp, UE încurajează activ aceste țări să respecte statul de drept și drepturile omului și să sprijine societatea civilă, precum și să își deschidă piețele pentru comerțul internațional. Comisia și Parlamentul European se asigură că asistența este oferită într-o manieră responsabilă și este gestionată și utilizată în mod corespunzător.

Este UE capabilă și pregătită să meargă mai departe de utilizarea diplomației „puterii necoercitive”? Aceasta este principala provocare a anilor care urmează. O realizare majoră concretă pe frontul diplomatic a fost rolul decisiv pe care l-a jucat UE în realizarea acordului dintre Iran și principalele puteri mondiale în 2015, referitor la programul nuclear al Iranului, care a dus la ridicarea sancțiunilor economice de lungă durată împotriva acestei țări.

UE a fost de asemenea foarte activă în negocierile internaționale privind războiul civil din Siria.

Cu toate acestea, mulți au impresia că declarațiile și pozițiile comune ale Consiliului European cu privire la probleme internaționale majore nu fac decât să exprime cel mai mic numitor comun. În acest timp, statele membre mari continuă să își urmeze propriile politici diplomatice. Dar Uniunea Europeană este acceptată ca un actor cu adevărat de talie mondială doar atunci când vorbește cu o singură voce. Credibilitatea și influența Europei sporesc atunci când UE își combină puterea economică și comercială cu punerea în aplicare treptată a unei politici comune de securitate și de apărare.

(b) Realizări concrete ale politicii de securitate și de apărare comune

Începând din 2003, Uniunea Europeană are capacitatea de a desfășura operațiuni de gestionare a crizelor, în condițiile în care statele membre pun, în mod voluntar, forțe la dispoziția UE pentru astfel de operațiuni.

Responsabilitatea executării operațiunilor revine unui grup de organisme politico-militare: Comitetul politic și de securitate, Comitetul militar al UE, Comitetul pentru aspectele civile ale gestionării crizelor și Statul-Major al Uniunii Europene. Aceste organisme sunt responsabile în fața Consiliului și își au sediul la Bruxelles.

Acest set de instrumente oferă substanță politicii comune de securitate și de apărare și permite UE să își îndeplinească propriile obiective umanitare, de instaurare sau de menținere a păcii. Aceste misiuni nu trebuie să se suprapună sarcinilor NATO, acest lucru fiind garantat prin acordurile „Berlin plus” încheiate între NATO și UE. Ele permit accesul Uniunii Europene la resursele logistice ale NATO (în scopuri de detecție, comunicare, comandă și transport).

Începând din 2003, Uniunea Europeană a lansat peste 30 de operațiuni militare și misiuni civile. Primele dintre acestea s-au desfășurat în Bosnia și Herțegovina, unde trupele UE au înlocuit forțele NATO. Aceste misiuni și operațiuni, efectuate sub culorile europene, au fost sau sunt organizate pe trei continente. Printre ele se numără operațiunea „Atalanta” de combatere a pirateriei somaleze din Golful Aden, misiunea de consolidare a statului de drept în Kosovo, misiunea de instruire militară din Mali, misiunea de protecție civilă din Ucraina și acțiunea navală „Sophia” de combatere a traficantilor de persoane din Marea Mediterană.

Cum tehnologia militară devine din ce în ce mai scumpă și mai sofisticată, guvernele UE găsesc imperios necesar să lucreze împreună la fabricarea armelor – în special acum, când toate țările fac eforturi de reducere a cheltuielilor publice din cauza crizei financiare. Mai mult decât atât, dacă forțele lor armate intenționează să execute misiuni în comun în afara teritoriului european, sistemele lor ar trebui să fie interoperabile, iar echipamentele suficient de standardizate. Din aceste motive, Consiliul

European a decis în 2003 înființarea unei Agenții Europene de Apărare, care să contribuie la dezvoltarea capacităților militare ale UE.

Președintele Comisiei Europene, Jean-Claude Juncker, a menționat necesitatea instituirii, pe termen lung, a unei politici europene de apărare veritabile. Aceasta este o perspectivă care ar putea câștiga treptat teren, pe măsură ce tot mai mulți europeni își dau seama că interesele lor comune de securitate ar trebui legate de apărarea valorilor și a intereselor lor strategice. Nicio putere actuală, mică sau mare, nu deține singură forța militară necesară pentru a garanta securitatea populației proprii într-o lume instabilă.

II. O POLITICĂ COMERCIALĂ DESCHISĂ CĂTRE LUME

UE deține competența de a se ocupa de chestiuni comerciale în numele statelor sale membre. Poziția sa de putere comercială îi conferă Europei o considerabilă influență internațională. UE sprijină sistemul bazat pe reguli al OMC, care are în prezent 164 de țări membre. Acest sistem oferă un grad de securitate juridică și de transparență în desfășurarea comerțului internațional. OMC stabilește condițiile prin care membrii săi pot să se apere împotriva practicilor neloiale cum ar fi dumpingul (vânzare sub costuri), prin care exportatorii concurează împotriva rivalilor lor. De asemenea, oferă o procedură pentru soluționarea disputelor care apar între doi sau mai mulți parteneri comerciali.

Politica comercială a UE este strâns legată de politica sa de dezvoltare. Prin sistemul său generalizat de preferințe, UE a garantat accesul preferențial pe piețele sale, fără taxe sau cu tarife reduse, pentru cea mai mare parte a importurilor provenind din țările în curs de dezvoltare și din economiile în tranziție. Se merge chiar mai departe pentru cele 49 cele mai sărace țări din lume. Exporturile lor – cu excepția armelor – pot beneficia integral de acces pe piețele UE, fără taxe vamale.

Uniunea Europeană nu are încheiate totuși acorduri comerciale specifice cu principalii săi parteneri comerciali din rândul țărilor dezvoltate, cum ar fi Statele Unite ale Americii și Japonia. Cu acestea, relațiile comerciale au fost gestionate prin intermediul mecanismelor OMC, dar în prezent au loc negocieri în vederea încheierii unor acorduri bilaterale. Între Canada și Uniunea Europeană s-a încheiat în 2014 un acord economic și comercial, semnat de cele două părți în octombrie 2016.

În 2013, au început negocieri între UE și Statele Unite în vederea încheierii unui acord major de liber schimb, cunoscut sub numele de „TTIP” (*Transatlantic Trade and Investment Partnership*). Acesta include chestiuni precum barierele vamale, armonizarea standardelor, accesul la piețele contractelor publice, recunoașterea denumirilor de origine și modalitățile de soluționare a litigiilor. Cei doi parteneri comerciali reprezintă, împreună, 40 % din comerțul mondial și deservește 800 de milioane de consumatori. O altă trăsătură de bază a acordului este că ar trebui să asigure faptul că standardele utilizate la nivel mondial nu vor fi decise de alți concurenți, cum ar fi China. UE insistă asupra respectării unor standarde înalte în domenii precum siguranța alimentelor, protecția socială, securitatea datelor personale și diversitatea culturală. Dacă acordul va intra în vigoare, se preconizează că va fi un stimulent pentru creșterea economică din țările UE.

Uniunea Europeană își extinde schimburile comerciale cu noile puteri apărute în alte părți ale lumii, de la China și India până la America de Sud și America Centrală. Acordurile comerciale cu aceste țări includ și cooperări de ordin tehnic și cultural. China a devenit cel de al doilea partener comercial al UE ca importanță (după Statele Unite) și cel mai mare furnizor de importuri al său. Uniunea Europeană este principalul partener comercial al Rusiei și cea mai mare sursă a sa de investiții externe. Cu toate acestea, Uniunea Europeană a impus sancțiuni comerciale Rusiei, ca protest față de anexarea de către aceasta a peninsulei Crimeea în 2014, ceea ce a avut ca urmare o perturbare gravă a schimburilor comerciale și a fluxurilor de investiții.

© Andy Atchinson/In Pictures/Corbis

*UE promovează
liberalizarea piețelor
și dezvoltarea
comerțului în toată
lumea.*

III. DEZVOLTAREA ȘI AFRICA

Relațiile dintre Europa și Africa Subsahariană datează de multă vreme. În conformitate cu Tratatul de la Roma din 1957, coloniile de atunci și teritoriile de peste mări ale unor state membre au devenit asociate ale Comunității. Procesul de decolonizare de la începutul anilor '60 a schimbat această legătură într-un tip de asociere diferit, între state suverane.

Acordul de la Cotonou, semnat în anul 2000 la Cotonou, capitala statului Benin, marchează o nouă etapă în politica de dezvoltare a UE. Acest acord dintre Uniunea Europeană și țările din Africa, Zona Caraibilor și Pacific (ACP) este cel mai ambițios și mai vast acord comercial și de asistență încheiat vreodată între țări dezvoltate și țări în curs de dezvoltare. El a succedat Convenției de la Lomé, semnată în 1975 la Lomé, capitala statului Togo, iar ulterior actualizată cu regularitate.

Acest acord merge mult mai departe în comparație cu acordurile anterioare, trecând de la relațiile comerciale fondate pe accesul la piață la relații comerciale într-un sens mai general. De asemenea, el a introdus proceduri pentru abordarea situațiilor de încălcare a drepturilor omului.

© Tim Freccia/Associated Press

UE desfășoară operațiuni civile sau militare de menținere a păcii, precum aceste operațiuni de combatere a pirateriei în largul coastelor somaleze.

Uniunea Europeană a acordat concesiuni comerciale speciale pentru țările cel mai puțin dezvoltate, dintre care 39 sunt semnatare ale Acordului de la Cotonou. Din 2005, practic ele pot exporta liber toate tipurile de produse pe piețele UE, în regim de scutire de taxe vamale.

Chiar dacă această politică tradițională a UE a avut efecte pozitive în Africa, ea nu mai răspunde necesităților actuale. Mari părți din Africa, la sud de Sahara, au cunoscut creșteri economice și au reușit să-și folosească vastele resurse naturale pentru a-și îmbunătăți infrastructura și nivelul de trai. Dar alte regiuni au fost puternic lovite de războaie, de tulburări și de dictaturi. Întreaga zonă a Sahelului, la sud de Sahara, a fost destabilizată: fanatici religioși, precum grupul Boko Haram, continuă să semene teroare, în vreme ce Cornul Africii este dominat de războaie civile și de dictaturi.

Toate acestea generează refugiați politici. Seceta cauzată de schimbările climatice și creșterea populației sunt alți factori care îi împing pe oameni să încerce să migreze către Europa. Prin urmare, pe lângă furnizarea de ajutor umanitar, UE are toate motivele să se angajeze într-o strategie majoră menită să creeze creștere economică pe continentul african și să stabilizeze mișcările de populație. Pe lângă aceasta, o politică europeană comună în domeniul migrației s-ar ocupa de necesitatea pe termen lung de creare a unei noi forțe de muncă în Europa, unde populația este în curs de îmbătrânire.

CAPITOLUL

12

Care este viitorul Europei?

Dezbattere

Întrebări
Participare

Provocări

Eforturi

Dialog

Comunicare

Perspective

Motivație

Sinergii

**Cooperare
Valori**

- ▶ „Europa nu va fi construită dintr-odată sau ca urmare a unui plan unic, ci prin realizări concrete care să creeze în primul rând o solidaritate *de facto*”.
- ▶ Această declarație din 1950 își menține actualitatea. Dar care sunt cele mai mari provocări cu care se va confrunta Europa în următorii ani?

12 LECȚII DESPRE EUROPA

CARE ESTE VIITORUL EUROPEI?

„Europa nu va fi construită dintr-odată sau ca urmare a unui plan unic, ci prin realizări concrete care să creeze în primul rând o solidaritate *de facto*”. Acestea au fost cuvintele lui Robert Schuman în faimoasa sa declarație prin care a lansat proiectul de integrare europeană la 9 mai 1950. După aproape 70 de ani, ele sunt mai actuale ca oricând. Solidaritatea dintre popoarele și națiunile europene trebuie să fie constant adaptată pentru a răspunde noilor provocări presupuse de o lume în schimbare.

Așa s-a întâmplat de-a lungul întregii istorii a Uniunii Europene. În anii de după cel de Al Doilea Război Mondial, s-a acordat atenție în special creșterii producției și asigurării pâinii de toate zilele pentru toată lumea. Desăvârșirea pieței unice la începutul anilor '90 a fost o realizare majoră. În anii care au urmat, au fost create moneda euro și Banca Centrală Europeană, care au făcut ca piața să funcționeze mai eficace. În același timp, s-au făcut eforturi substanțiale pentru vindecarea diviziunilor create de regimurile comuniste în perioada Războiului Rece. Criza care a început în 2008 a revelat faptul că moneda euro este vulnerabilă la atacuri din partea speculatorilor de la nivel mondial. Pentru a contracara aceste vulnerabilități, țările UE au decis să-și coordoneze mai strâns politicile economice naționale și au luat măsuri pentru a institui o uniune bancară. Mai recent, agenda europeană a fost dominată de problemele legate de securitate și de imigrație.

Jean Monnet, marele arhitect al integrării europene, își încheia memoriile din 1976 cu următoarele cuvinte: „Națiunile suverane ale trecutului nu mai pot rezolva problemele prezentului: ele nu pot asigura propriul lor progres sau controla propriul lor viitor. Comunitatea însăși nu reprezintă decât o etapă spre formele de organizare ale lumii de mâine.” Confrunțați cu globalizarea, ar trebui oare să ne resemnăm în 2017 și să ne gândim că Uniunea Europeană nu mai are relevanță politică? Sau, mai degrabă, ar trebui să ne întrebăm cum putem descătușa întregul potențial a peste o jumătate de miliard de europeni care împărtășesc aceleași valori și interese?

Uniunea Europeană cuprinde aproape 30 de state membre, cu istorii, limbi și culturi foarte diferite și cu niveluri de trai foarte diferite. O familie de națiuni atât de diferite va putea deveni o „sferă politică” publică comună? Vor putea cetățenii săi să își dezvolte sentimentul comun de „europeni”, rămânând în același timp profund atașați de țara, regiunea și comunitatea lor locală? Acest lucru poate fi posibil dacă statele membre din ziua de azi urmează exemplul primei Comunități Europene născute din ruinele celui de Al Doilea Război Mondial. Legitimitatea sa morală se întemeiează pe reconciliere și pe consolidarea păcii între foștii inamici. Acea comunitate a aderat la principiul conform căruia toate statele membre, indiferent de mărime, au drepturi egale și trebuie să își respecte minoritățile.

Va fi posibilă continuarea integrării europene, pretinzând că statele membre ale UE și cetățenii lor își doresc cu toții aceleași lucruri? Sau liderii UE vor apela tot mai mult la acorduri de „întărire a cooperării”, prin care grupuri ad-hoc de state membre se pot îndrepta separat într-o direcție sau alta? Înmulțirea unor astfel de acorduri ar putea conduce la o situație în care fiecare stat membru este liber să aleagă dacă va adera la o anumită politică sau instituție. Această soluție poate părea atrăgător de simplă, însă UE s-a bazat dintotdeauna pe principiul solidarității – ceea ce înseamnă și partajarea costurilor, nu doar a avantajelor. Aceasta presupune un set de reglementări și de politici comune.

În același timp, criza economică recentă a arătat că țările care folosesc moneda euro se află într-o situație specială de dependență, ceea ce le-a determinat să funcționeze ca un nucleu dur de țări în interiorul UE. Comisia Europeană a propus creșterea integrării zonei euro, cu politici consolidate pentru domeniile financiar, bugetar și economic, dar și cu creșterea legitimității și a responsabilității democratice pentru aceste politici. Ideea este că un pas de ordin calitativ, menit să transforme zona euro într-o zonă cu o guvernare economică unită, va conferi un nou dinamism Uniunii în ansamblu și, în consecință, va fi benefic pentru întregul continent.

Evenimentele recente au demonstrat necesitatea unei cooperări europene sporite în domeniul rezervat în mod tradițional suveranității naționale: în cel al securității și al apărării, dar și în cel al justiției și al afacerilor interne, în special în ceea ce privește problema refugiaților. Se pare că acestea vor fi domeniile în care UE se va confrunta cu cele mai acute probleme și în care va fi nevoie să găsească soluții comune, care să le ofere cetățenilor săi un sentiment mai puternic de securitate și o încredere reînnoită în Uniunea Europeană.

Globalizarea obligă Europa să concureze nu doar cu rivalii săi tradiționali, Japonia și Statele Unite, ci și cu economii în rapidă ascensiune precum Brazilia, China și India. Poate Europa să își protejeze în continuare standardele sociale și de mediu prin restricționarea accesului la piețele europene? Chiar și așa, realitățile dure ale concurenței internaționale nu pot fi evitate. Prin urmare, pare probabil că multe forțe vor continua să împingă Europa să devină un autentic actor global, acționând în mod unitar pe scena mondială și afirmându-și interesele cu tărie, cu o singură voce.

În același timp, mulți europeni declară că UE trebuie să fie mai apropiată de cetățenii săi. Parlamentul European – care a primit competențe sporite prin fiecare nou tratat – este ales prin vot direct și universal, o dată la 5 ani. Dar procentul de alegători care își exprimă votul variază de la o țară la alta, iar participarea este adeseori scăzută. Astfel, instituțiile UE și guvernele naționale au dificila sarcină de a găsi metode mai eficiente de informare și de comunicare cu publicul (prin educație, rețele de ONG-uri etc.), încurajând astfel apariția unei sfere publice comune a europenilor, prin care aceștia să influențeze agenda politică. Aceasta este una dintre principalele provocări cu care se confruntă atât statele membre, cât și instituțiile UE, dacă vor să facă față euroscepticismului, care încurajează creșterea populismului și slăbește democrația.

Unul dintre cele mai importante atuuri ale UE este capacitatea de a răspândi, dincolo de propriile frontiere, valorile proprii, precum respectarea drepturilor omului, consolidarea statului de drept, protecția mediului și o economie liberă, într-un cadru stabil și organizat și cu menținerea standardelor sociale. Măsura în care Europa reușește să își afirme valorile va determina modul în care alte regiuni ale lumii o vor privi sau nu ca pe un exemplu de urmat.

Vom putea judeca dacă UE a realizat ce și-a propus la început și dacă a obținut rezultate tangibile numai dacă putem răspunde la întrebări precum:

- Cum putem găsi o soluție echitabilă și pe termen lung la problema imigrației și a refugiaților?
- Cum putem asigura finanțe publice echilibrate, protejându-ne în același timp modelul social eficace și echitabil?
- Cum putem finanța cât mai eficient securitatea socială? Cum facem față problemei îmbătrânirii populației fără a împovăra generațiile următoare?
- Cum putem găsi soluții etice la problemele majore, dar sensibile pe care le pune progresul științific și tehnologic, în special în domeniul biotehnologiei?
- Cum asigurăm securitatea cetățenilor europeni fără a le pune în pericol libertatea?
- Cum asigurăm o apărare comună și viabilă a cetățenilor UE într-o lume a amenințărilor globale imprevizibile?

Dacă va reuși să găsească răspunsuri la aceste întrebări, Europa se va bucura în continuare de respect și va rămâne o sursă de inspirație pentru restul lumii.

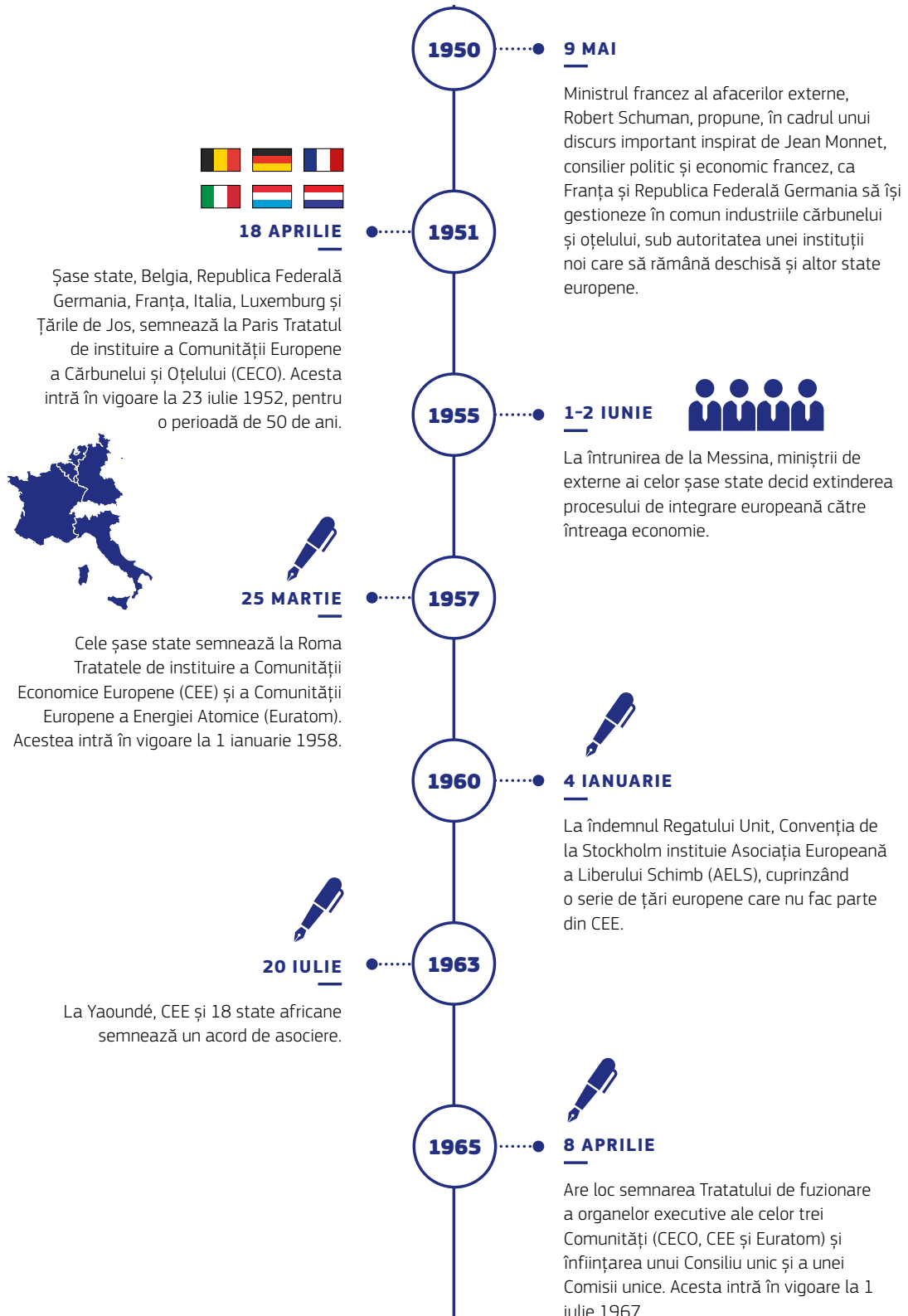
© FatCamera/Stock

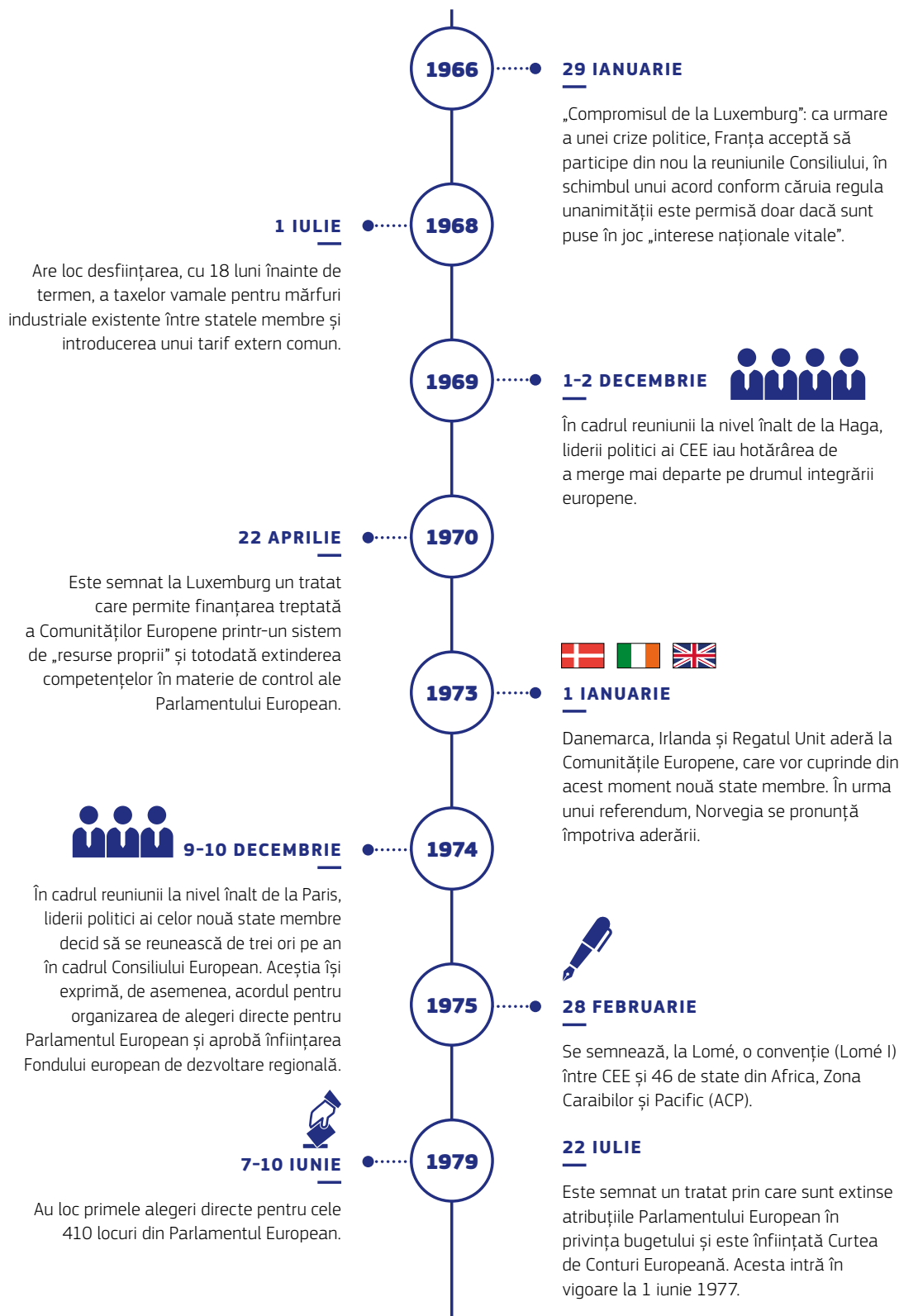
*Construcția viitorului european de
măine începe astăzi.*

The background features a blurred image of a globe with a bright sun flare in the upper right corner, creating a soft, ethereal atmosphere. The text is positioned on the left side of the globe, partially overlapping its edge.

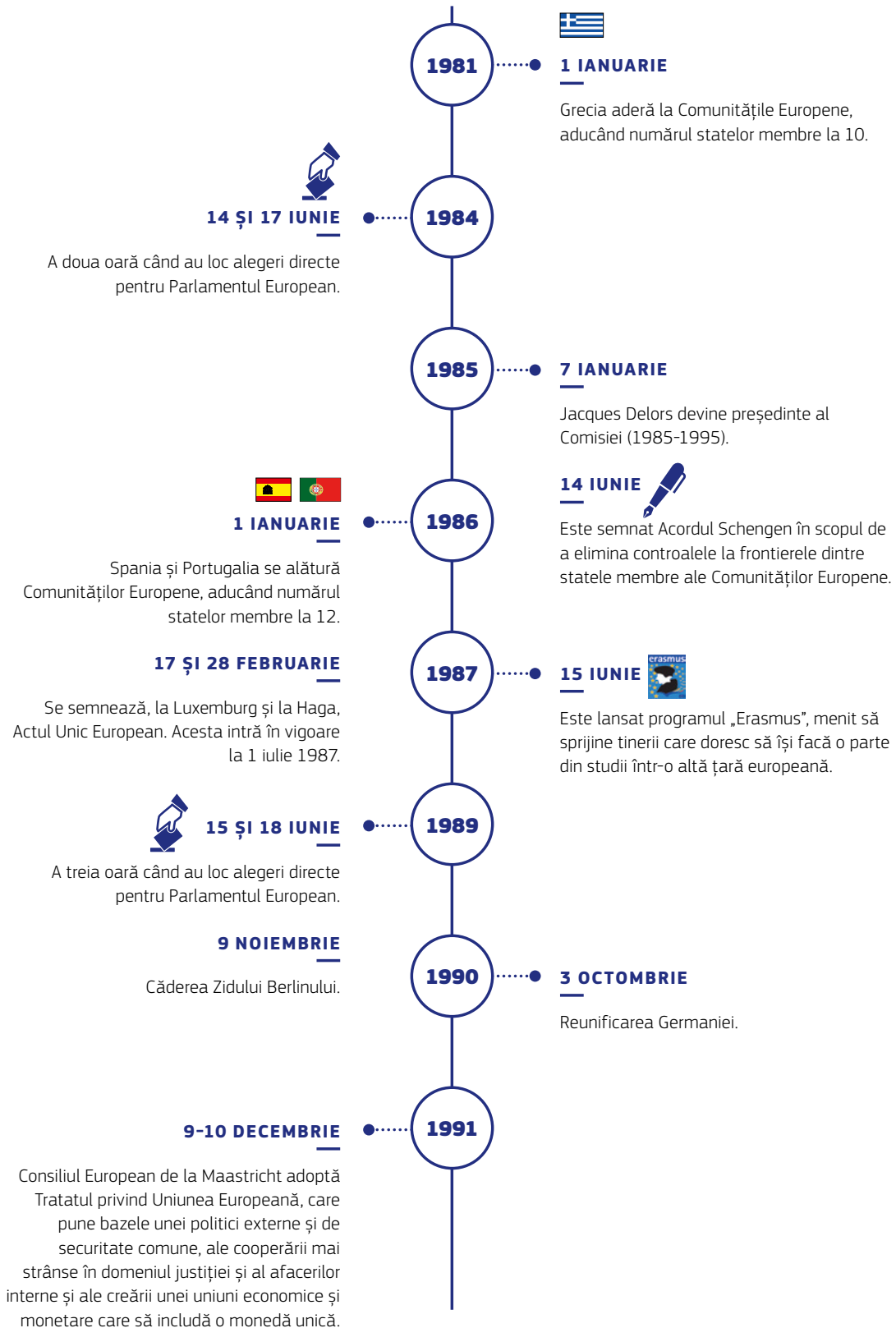
Date
importante
din istoria
integrării
europene

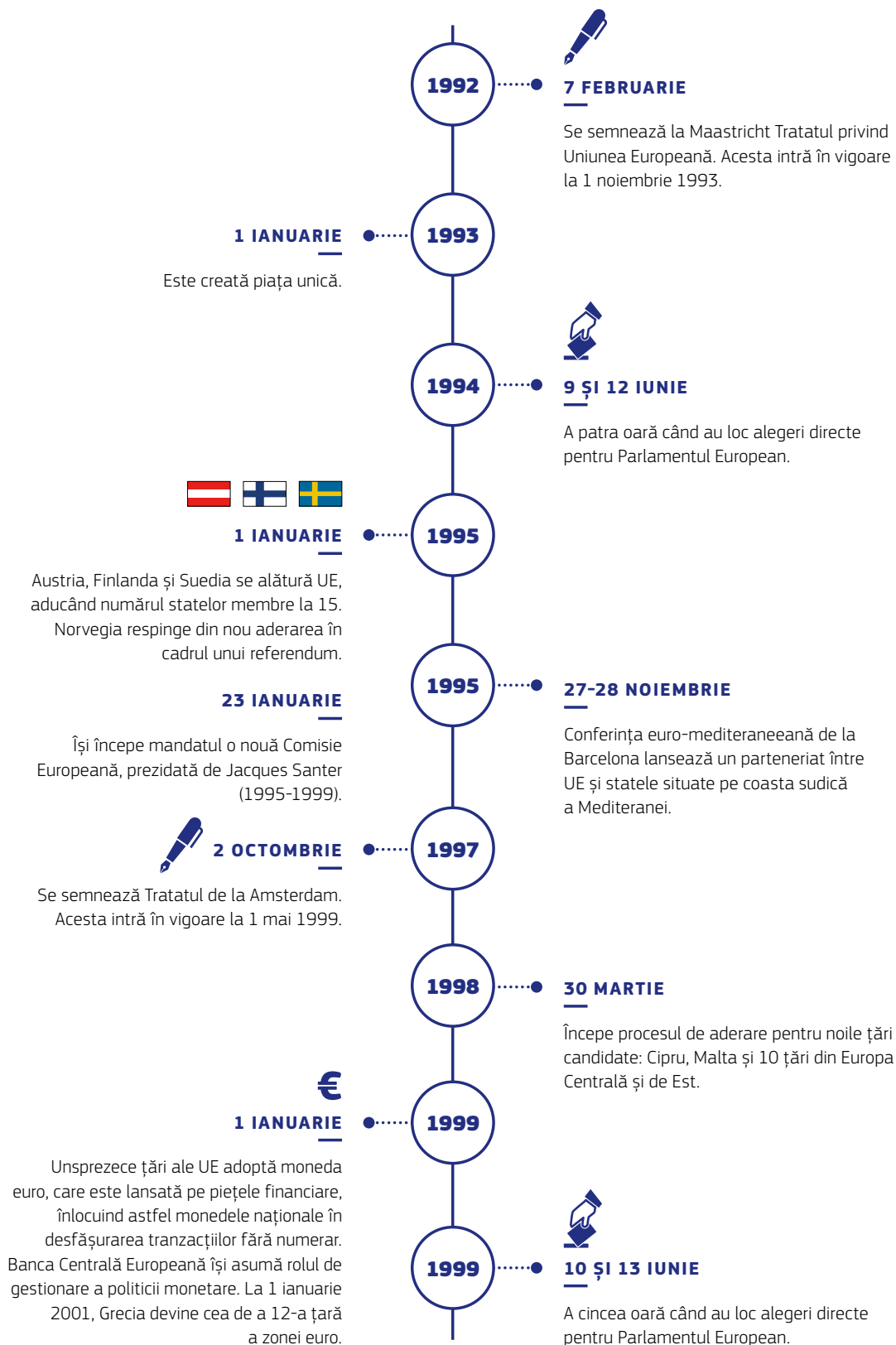
DATE IMPORTANTE DIN ISTORIA INTEGRĂRII EUROPENE

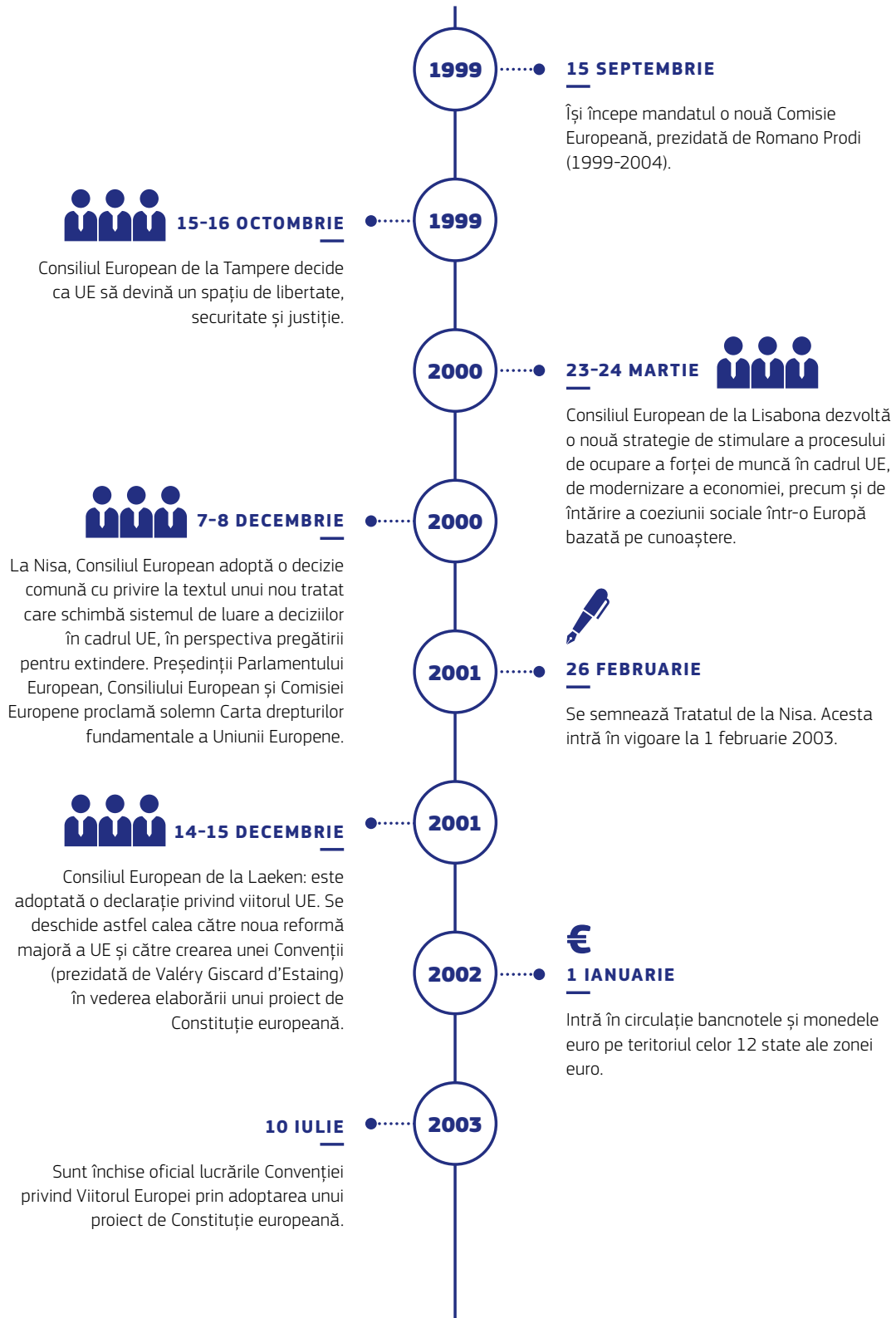

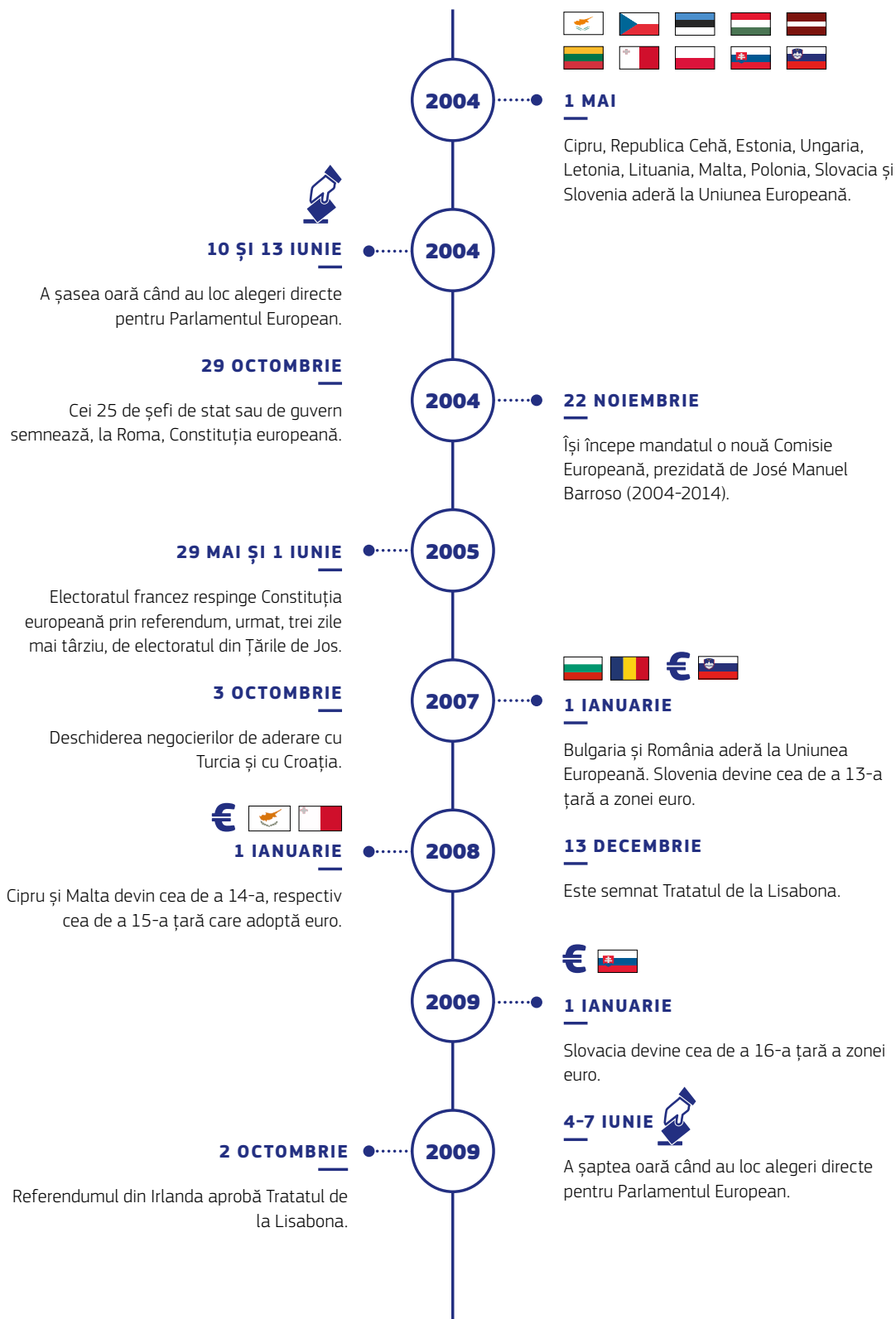
DATE IMPORTANTE DIN ISTORIA INTEGRĂRII EUROPENE

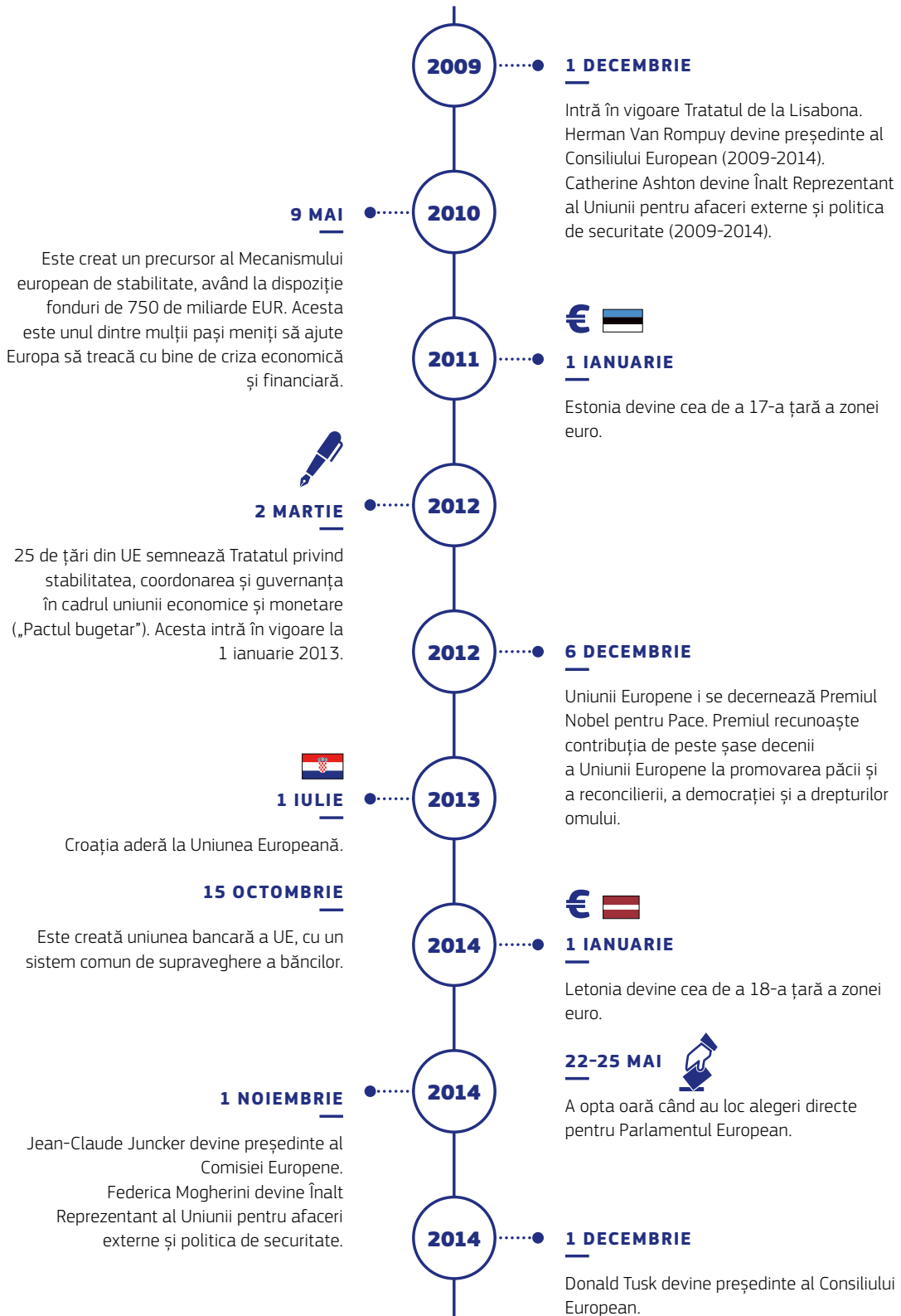

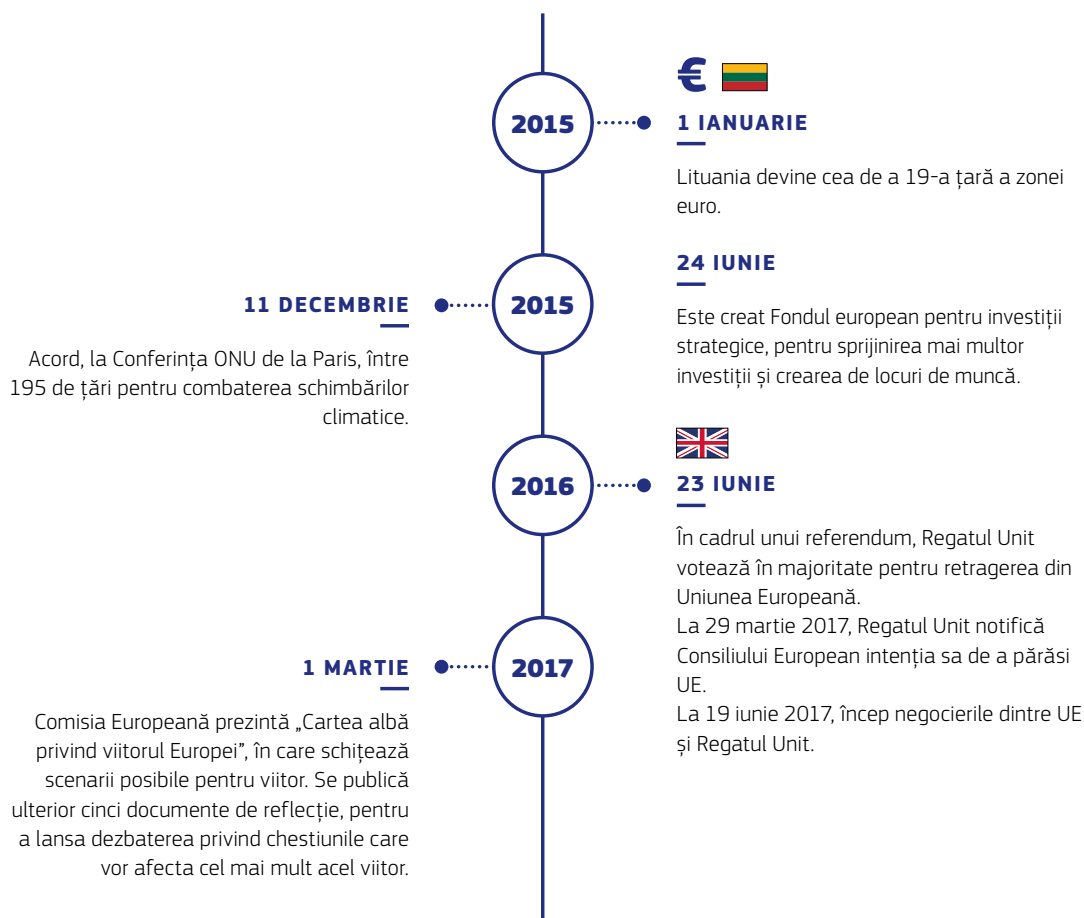
DATE IMPORTANTE DIN ISTORIA INTEGRĂRII EUROPENE

DATE IMPORTANTE DIN ISTORIA INTEGRĂRII EUROPENE

CUM SĂ CONTACTAȚI UE

ONLINE

Pe site-ul Europa sunt disponibile informații în toate limbile oficiale ale Uniunii Europene:
https://europa.eu/european-union/index_ro

ÎN PERSOANĂ

În întreaga Europă există sute de centre locale de informare ale UE.
La următoarea adresă puteți găsi adresa centrului situat cel mai aproape de dumneavoastră:
https://europa.eu/european-union/contact_ro

PRIN TELEFON SAU E-MAIL

Europe Direct este un serviciu care vă oferă răspunsuri la întrebările privind Uniunea Europeană.
Puteți contacta acest serviciu prin apel gratuit: 00 800 6 7 8 9 10 11 (anumiți operatori de telefonie mobilă nu permit accesul la numerele 00 800 sau pot percepe taxe pentru aceste apeluri) sau prin apel cu plată sunând din afara UE: +32 22999696 sau prin e-mail la adresa
https://europa.eu/european-union/contact_ro

CITEȘTE DESPRE EUROPA

Puteți descărca sau comanda publicații ale UE gratuite și contra cost la adresa:
<https://publications.europa.eu/ro/publications>

REPREZENTANȚE ALE COMISIEI EUROPENE

Comisia Europeană are birouri (reprezentanțe) în toate statele membre ale Uniunii Europene:
https://ec.europa.eu/info/contact/local-offices-eu-member-countries_ro

BIROURILE DE INFORMARE ALE PARLAMENTULUI EUROPEAN

Parlamentul European are un birou de informare în fiecare stat membru al Uniunii Europene:
http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/ro/information_offices.html

DELEGAȚIILE UNIUNII EUROPENE

Uniunea Europeană are, de asemenea, delegații în alte părți ale lumii:
https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/area/geo_ro

CONTACTAȚI UE

În persoană

În întreaga Uniune Europeană există sute de centre de informare Europe Direct. Puteți găsi adresa centrului cel mai apropiat de dumneavoastră la: https://europa.eu/european-union/contact_ro

La telefon sau prin e-mail

Europe Direct este un serviciu care vă oferă răspunsuri la întrebările privind Uniunea Europeană. Puteți accesa acest serviciu:

- apelând numărul gratuit 00 800 6 7 8 9 10 11 (unii operatori pot taxa aceste apeluri);
- apelând numărul standard: +32 22999696; sau
- prin e-mail, la: https://europa.eu/european-union/contact_ro

GĂSIȚI INFORMAȚII DESPRE UE

Online

Informații despre Uniunea Europeană în toate limbile oficiale ale UE sunt disponibile pe site-ul Europa, la: https://europa.eu/european-union/index_ro

Publicații ale UE

Puteți descărca sau comanda publicații ale UE gratuite și contra cost la adresa: <https://publications.europa.eu/ro/publications>. Mai multe exemplare ale publicațiilor gratuite pot fi obținute contactând Europe Direct sau centrul dumneavoastră local de informare (a se vedea https://europa.eu/european-union/contact_ro).

Dreptul UE și documente conexe

Pentru accesul la informații juridice din UE, inclusiv la ansamblul legislației UE începând din 1951 în toate versiunile lingvistice oficiale, accesați site-ul EUR-Lex, la: <http://eur-lex.europa.eu>

Datele deschise ale UE

Portalul de date deschise al UE (<http://data.europa.eu/euodp/ro>) oferă acces la seturi de date din UE. Datele pot fi descărcate și reutilizate gratuit, atât în scopuri comerciale, cât și necomerciale.

12 LECȚII DESPRE EUROPA

de Pascal Fontaine

Ce rol îndeplinește Uniunea Europeană (UE)? De ce și cum a fost înființată? Cum funcționează? Ce a reușit să realizeze până acum în interesul cetățenilor ei și care sunt noile provocări cu care se confruntă în prezent?

Într-o lume globalizată, va putea Uniunea Europeană să concureze cu succes cu alte economii dezvoltate și să își mențină în același timp standardele sociale? Cum poate fi gestionată imigrația? Care va fi rolul Europei pe scena mondială în anii care vin? Până unde se vor extinde frontierele UE? Și care este viitorul monedei euro?

Acestea sunt doar câteva dintre întrebările dezbătute de expertul UE Pascal Fontaine în ediția din 2017 a binecunoscutei sale broșuri *12 lecții despre Europa*. Pascal Fontaine este un fost asistent al lui Jean Monnet și fost profesor la Institut d'études politiques de la Paris.

■ Oficiul pentru Publicații